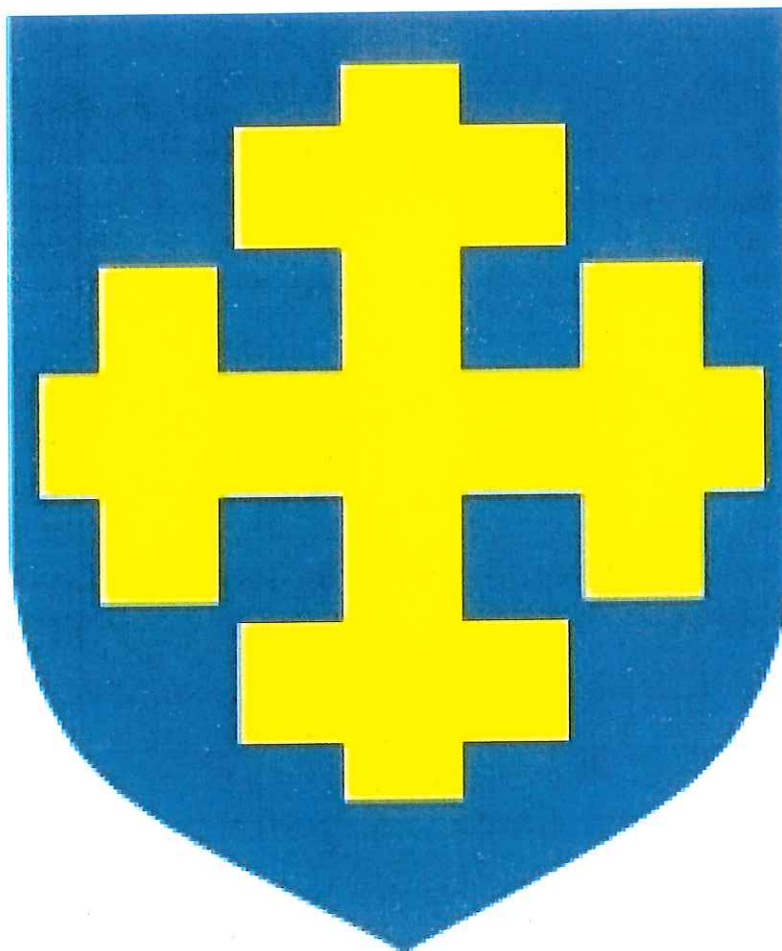

**GMINNY PROGRAM OPIEKI
NAD ZABYTKAMI
MIASTA SŁUPCY
NA LATA 2021-2024**

OPRACOWANIE:
mART Marta Danielska
ewidencjazabytkow@gmail.com

MAJ 2021

Wojewódzki Urząd
Ochrony Zabytków w Poznaniu
Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków
Uzgodniono ze stanowiska konserwatorskiego
Załącznik do pisma/decyzji/postanowienia/pozwolenia
z dnia 19.07.2021 r. Nr 5120/KS09.2.2021

Wielkopolski Wojewódzki
Konserwator Zabytków
mgr Jolanta Goszczyńska

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Podstawa prawna opracowania Gminnego programu opieki nad zabytkami	3
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce.....	4
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.....	9
4.1. Relacje Gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa	13
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.....	15
5.1. Relacje Gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie miasta .	15
5.2. Charakterystyka zasobów oraz stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego miasta Słupca ze wskazaniem obszarów i obiektów o szczególnym znaczeniu	25
5.2.1. Charakterystyka miasta.....	25
5.2.2. Zarys historii miasta.....	27
5.3. Dziedzictwo materialne miasta Słupcy	29
5.4. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony	39
5.4.1. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków.....	39
5.4.2. Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków.....	40
5.5. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków	41
5.5.1. Zabytki archeologiczne w gminnej ewidencji zabytków	42
6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego miasta – analiza SWOT.....	44
7. Założenia programowe oraz zasady oceny realizacji Gminnego programu opieki nad zabytkami	46
8. Instrumentarium realizacji Gminnego programu opieki nad zabytkami.....	49
9. Źródła finansowania Gminnego programu opieki nad zabytkami.....	50
9.1. Dotacje	51
9.2. Źródła zewnętrznego finansowania – krajowe.....	53
9.2.1. Programy operacyjne Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.....	55
9.3. Źródła zewnętrznego finansowania – pozostałe	56
10. Bibliografia	58
11. Spis tabel, rysunków i zdjęć.....	58
12. Załączniki.....	59

1. Wstęp

Dziedzictwo kulturowe jako jeden z podstawowych aspektów życia i działalności człowieka, kształtuje związki międzyludzkie i określa tożsamość i świadomość społeczności. Obiekty zabytkowe stanowią cenny element kultury, który wpływa na kształtowanie się otoczenia człowieka współczesnego, mający wszechstronny wpływ na jego życie codzienne. Bogactwo i różnorodność dziedzictwa, należycie pielęgnowane i wykorzystane, powinny stanowić jeden z głównych czynników rozwoju życia społeczno-gospodarczego.

Po zapoczątkowaniu w Polsce przemian ustrojowych pojawiły się nowe zjawiska i postawy wobec problemu ochrony dorobku i spuścizny minionych pokoleń. Zaczynamy postrzegać dziedzictwo kulturowe jako jedną z ważniejszych gałęzi życia gospodarczego, która może generować znaczne zyski. Przejawem nowego podejścia władz do roli dziedzictwa kulturowego było przyjęcie 23 lipca 2003 r. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, która zastępując starą ustawę o ochronie dóbr kultury z 1962 r., na nowo zdefiniowała pojęcia z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego i określiła politykę państwa oraz powinności władz państwowych i samorządowych w tej dziedzinie. Ustawa zobowiązuje organy samorządu do sporządzania co cztery lata Programów opieki nad zabytkami. GPOnZ stanowi wypełnienie ustawowego obowiązku.

Niniejsze opracowanie sporządzono zgodnie z art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz z wytycznymi Narodowego Instytutu Dziedzictwa. GPOnZ sporządzany jest przez Burmistrza, następnie po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, zostaje przyjęty przez Radę Miasta. GPOnZ ogłaszany jest w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego. Sporządza się go na okres 4 lat, natomiast co 2 lata Burmistrz przedstawia Radzie Miasta sprawozdanie z wykonania GPOnZ.

GPOnZ to dokument uzupełniający do innych aktów planowania. Jest dokumentem polityki administracyjnej w zakresie podejmowanych działań dotyczących inicjowania, wspierania i koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego. Głównym odbiorcą GPOnZ jest lokalna wspólnota samorządowa. Obowiązkiem władz publicznych w tym względzie jest z kolei pobudzanie i usprawnianie mechanizmów regulujących kwestie tej opieki oraz tworzenie i wspieranie inicjatyw mających taką opiekę na celu.

Niniejsze opracowanie stanowi kontynuację Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Słupcy na lata 2017-2020, który został przyjęty uchwałą nr XXVIII/191/17 Rady Miasta Słupcy z dnia 14 września 2017 r. GPOnZ został zaktualizowany w zakresie potencjału dziedzictwa kulturowego i źródeł finansowania oraz dostosowany do zmieniających się realiów dotyczących opieki nad zabytkami w części analizy SWOT, celów i działań.

2. Podstawa prawna opracowania Gminnego programu opieki nad zabytkami

Podstawę prawną opracowania GPOnZ stanowi ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. 2021 poz. 710), która mówi o obowiązku sporządzania przez samorządy wojewódzkie, powiatowe oraz gminne na okres czterech lat programu opieki nad zabytkami.

W świetle ustawy, ochrona zabytków to aktywność administracji publicznej, która ma na celu stworzenie sprzyjających okoliczności prawnych, finansowych i organizacyjnych służących zachowaniu, zagospodarowaniu i utrzymaniu zabytków, zapobieganie zagrożeniom, niszczeniu, niewłaściwemu użytkowaniu, uszczupleniu zasobów zabytków, a także kontroli stanu zachowania i przeznaczenia zabytków oraz uwzględnianie tych zadań w kształtowaniu polityki planistycznej i środowiskowej. Terminem „opieka nad zabytkami” ustawa obejmuje działania właścicieli zabytków, które tworzą warunki dla naukowego badania zabytków, prowadzenia przy nich prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych, zabezpieczenia i utrzymania ich samych oraz ich otoczenia w jak najlepszym stanie oraz popularyzowania i upowszechniania wiedzy o nich. W ustawie określono kwestie związane z ochroną i zarządzaniem dziedzictwem kulturowym, a szczególnie zagadnienia tworzenia krajowego programu ochrony i opieki nad zabytkami, organizację

organów ochrony zabytków (zadania i kompetencje w zakresie ochrony zabytków wykonuje Generalny Konserwator Zabytków w imieniu ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego oraz wojewódzcy konserwatorzy zabytków działający w imieniu wojewodów), zakres i formy ochrony zabytków którymi są: wpisanie do rejestru zabytków, wpisanie na Listę Skarbów Dziedzictwa, uznanie za pomnik historii, utworzenie parku kulturowego oraz ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego, a także zasady finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków. Zapisy ustawy, zwłaszcza w punktach dotyczących form ochrony zabytków, są komplementarne do zapisów ustaw o samorządzie terytorialnym (o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz o ochronie przyrody). Ustawa dookreśla zakres zadań dotyczących ochrony zabytków i opieki nad nimi administracji samorządu gminnego i powiatowego.

Art. 87 ust. 2 cytowanej ustawy wyznacza cele opracowania GPOnZ, w szczególności są to:

1. Uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej.
2. Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania.
3. Wyekspozowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego.
4. Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.
5. Określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków.
6. Podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Zabytki zostały objęte w Polsce ochroną zadeklarowaną jako konstytucyjny obowiązek państwa i każdego obywatela. Znaczenie dziedzictwa kulturowego dla rozwoju cywilizacyjnego oraz zadania państwa w zakresie jego ochrony, określają artykuły 5 i 6 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Dookreślenie konstytucyjnego obowiązku państwa wraz z podziałem kompetencji na poszczególne organy administracji publicznej i instytucje państwowe następuje na poziomie ustawodawstwa zwykłego.

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r., która zastąpiła ustawę o ochronie dóbr kultury z 1962 r., powiązała ochronę zabytków z ochroną szeroko pojmowanego dziedzictwa kulturowego, umieszczając to zagadnienie w kontekście naszego uczestnictwa w kulturze i historii całej Europy. Nowe prawo zostało dostosowane do zasad obowiązujących w Unii Europejskiej.

Obowiązujące uregulowania prawne, dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, zostały zawarte w:

• **Konstytucji RP** (Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. – Dz. U. z 1997 r. Nr 78 poz. 483 z późn. zm.) w przepisach:

– **Art. 5:** „Rzeczpospolita Polska (...) strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”.

– **Art. 6 ust. 1:** „Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju”; ust. 2: Rzeczpospolita Polska udziela pomocy Polakom zamieszkającym za granicą w zachowaniu ich związków z narodowym dziedzictwem kulturalnym”.

– **Art. 86:** „Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa”.

• **Ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami** (t. j. Dz. U. 2021 poz. 710), która jest głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce. Przy opracowaniu programu opieki nad zabytkami należy uwzględnić przepisy tej ustawy, takie jak:

– **Art. 3**, który definiuje podstawowe pojęcia użyte w ustawie: zabytek, zabytek nieruchomy, zabytek ruchomy, zabytek archeologiczny, instytucja kultury wyspecjalizowana w opiece nad zabytkami, prace konserwatorskie, prace restauratorskie, roboty budowlane, badania konserwatorskie, architektoniczne, archeologiczne, historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny, historyczny zespół budowlany, krajobraz kulturowy, otoczenie zabytku.

W tym miejscu należy wyjaśnić pojęcie zabytku. Zabytek jest to nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, które są dziełem człowieka lub związane są z jego działalnością. Stanowią one świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

– **Art. 4**, który objaśnia, że ochrona zabytków polega w szczególności na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu: „zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie; zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków; udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków; przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę; kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków; uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska”.

– **Art. 5**, który określa, w sposób otwarty, kwestię opieki nad zabytkami: „opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków: naukowego badania i dokumentowania zabytku; prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku; zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie; korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości; popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii kultury”.

– **Art. 6**, który klasyfikuje w układzie rzeczowym przedmioty ochrony i zarazem stanowi szczegółową definicję zabytku:

„1. Ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

1) zabytki nieruchome będące, w szczególności:

- a) krajobrazami kulturowymi,
- b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
- c) dziełami architektury i budownictwa,
- d) dziełami budownictwa obronnego,
- e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
- f) cmentarzami,
- g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
- h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

2) zabytki ruchome będące, w szczególności:

- a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
- b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
- c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,

- d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
 - e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (...),
 - f) instrumentami muzycznymi,
 - g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
 - h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- 3) zabytki archeologiczne będące, w szczególności:
- a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
 - b) cmentarzyskami,
 - c) kurhanami,
 - d) reliktnami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.
2. Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej”.

– **Art. 7**, który określa formy ochrony zabytków:

- 1) wpis do rejestru zabytków.

Rejestr zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków. Do rejestru wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. Do rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku. Wpis do rejestru historycznego układu urbanistycznego, ruralistycznego lub historycznego zespołu budowlanego nie wyłącza możliwości wydania decyzji o wpisie do rejestru wchodzących w skład tych układów lub zespołu zabytków nieruchomych. Wpisanie zabytku nieruchomego do rejestru ujawnia się w księdze wieczystej danej nieruchomości na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie decyzji o wpisie do rejestru tego zabytku. Wpisy do rejestru są wolne od opłat (art. 9). Skreślenie z rejestru zabytków następuje na wniosek właściciela zabytku lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy, lub z urzędu, na podstawie decyzji Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (art. 13). Na podstawie tej decyzji wojewódzki konserwator zabytków występuje z wnioskiem o wykreślenie wpisu z księgi wieczystej i z katastru nieruchomości. Informacja o skreśleniu ogłaszana jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym. Wykreślenia wolne są od opłat (art. 14). Zabytek ruchomy wpisuje się do rejestru na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków – na wniosek właściciela tego zabytku (art. 10). Wojewódzki konserwator zabytków może wydać decyzję o wpisie z urzędu – w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę.

- 1a) wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa;
- 2) uznanie za pomnik historii;
- 3) utworzenie parku kulturowego;
- 4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

– **Art. 16 ust. 1**: „Rada gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej”.

– **Art. 17**, który określa zakazy i ograniczenia na terenie parku kulturowego dotyczące: prowadzenia robót budowlanych oraz działalności przemysłowej, rolniczej, hodowlanej, handlowej lub usługowej; zmiany

sposobu korzystania z zabytków nieruchomych; umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną parku kulturowego, z wyjątkiem znaków drogowych i znaków związanych z ochroną porządku i bezpieczeństwa publicznego, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1; zasad i warunków sytuowania obiektów małej architektury; składowania lub magazynowania odpadów.

– **Art. 18:** „1. Ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego albo decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

2. W koncepcji, strategiach, analizach, planach i studiach, o których mowa w ust. 1, w szczególności:

- 1) uwzględnia się krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- 2) określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu;
- 3) ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniające opiekę nad zabytkami”.

– **Art. 19,** który wskazuje, że: „1. W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, w szczególności ochronę:

- 1) zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
- 2) innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
- 3) parków kulturowych.

1a. W decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego uwzględnia się w szczególności ochronę:

- 1) zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
- 2) innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków.

1b. W uchwale określającej zasady i warunki sytuowania obiektów małej architektury, tablic i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń uwzględnia się w szczególności:

- 1) ochronę zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
- 2) ochronę zabytków nieruchomych, innych niż wymienione w pkt 1, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
- 3) wnioski i rekomendacje audytów krajobrazowych oraz plany ochrony parków krajobrazowych.

2. W przypadku gdy gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu uwzględnia się w studium i planie, o których mowa w ust. 1.

3. W studium i planie, o których mowa w ust. 1, ustala się, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków”.

– **Art. 20,** który mówi o konieczności uzgadniania projektów i zmian planów zagospodarowania przestrzennego województwa oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z wojewódzkim konserwatorem zabytków w zakresie kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenów.

– **Art. 21:** „Ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy”.

– **Art. 22:** „1. Generalny Konserwator Zabytków prowadzi krajową ewidencję zabytków w formie zbioru kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się w wojewódzkich ewidencjach zabytków.

2. Wojewódzki konserwator zabytków prowadzi wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na terenie województwa.
3. Włączenie karty ewidencyjnej zabytku ruchomego niewpisanego do rejestru do wojewódzkiej ewidencji zabytków może nastąpić za zgodą właściciela tego zabytku.
4. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy.
5. W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:
 - 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
 - 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
 - 3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.
6. Właściwy dyrektor urzędu morskiego prowadzi ewidencję zabytków znajdujących się na polskich obszarach morskich w formie zbioru kart ewidencyjnych”.

– **Art. 89** który wskazuje, że „organami ochrony zabytków są:

- 1) minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków;
- 2) wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków”.

• **Ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym** (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 713 ze zm.), gdzie w art. 7 ust. 1 pkt 9 zostały określone zadania własne gminy: „zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy (...) kultury (...) oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”. Pośrednio do ochrony zabytków odnoszą się zadania obejmujące kwestie: ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej, gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego, bibliotek gminnych i innych instytucji kultury, kultury fizycznej i turystyki, zieleni gminnej i zadrzewień, cmentarzy gminnych, utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych, promocji gminy.

Istotne uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, znajdują się w innych obowiązujących ustawach i rozporządzeniach, w tym w:

- **Ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym** (t. j. Dz. U. z 2021 r. poz. 741);
- **Ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane** (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1333);
- **Ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska** (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1219 ze zm.);
- **Ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody** (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 55 ze zm.);
- **Ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami** (Dz. U. z 2020 r. poz. 65 ze zm.);
- **Ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej** (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 194);
- **Ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie** (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1057);
- **Ustawie z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu, tzw. Ustawa Krajobrazowa** (Dz. U. z 2015 r. poz. 774 ze zm.);
- **Rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków** (t. j. Dz. U. z 2021 r. poz. 81);

- Rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (t. j. Dz. U. z 2021 r. poz. 56);
- Rozporządzenie z dnia 10 września 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z 2019 r. poz. 1886);
- Rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 sierpnia 2017 r. w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz. U. z 2017 r. poz. 1674);
- Rozporządzeniu Ministra Kultury z dnia 12 maja 2004 r. w sprawie odznaki „Za opiekę nad zabytkami” (Dz. U. z 2004 r. Nr 124, poz. 1304);
- Rozporządzeniu Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2004 r. Nr 212, poz. 2153);
- Rozporządzeniu Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczanego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (Dz. U. z 2004 r. Nr 30, poz. 259);
- Rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 18 kwietnia 2011 r. w sprawie wywozu zabytków za granicę (Dz. U. z 2011 r. Nr 89, poz. 510);
- Rozporządzeniu Ministra Kultury z dnia 1 kwietnia 2004 r. w sprawie nagród za odkrycie lub znalezienie zabytków archeologicznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 71, poz. 650).

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i bibliotekach zostały określone w:

- Ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 902);
- Ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (t. j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1479).

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

GPOnZ odwołuje się do dokumentów, które połączono na trzech poziomach: ogólnokrajowym, regionalnym (wojewódzkim) oraz lokalnym.

GPOnZ w swoich działaniach programowych nawiązuje do polityki krajowej szczególnie w zakresie poprawy stanu zabytków poprzez przekazywanie środków z budżetu miasta, wykorzystywania dziedzictwa kulturowego w promocji miasta, poprawy przepływu informacji pomiędzy miastem, organami ochrony zabytków oraz mieszkańcami, a także udostępnianiem informacji o zasobie zabytkowym. Ważnym elementem jest również wspieranie działań z zakresu utrzymywania lokalnych tradycji kulturowych oraz wprowadzenie elementów lokalnego dziedzictwa do procesu edukacji oraz działań kulturalnych.

• Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022 został przyjęty uchwałą nr 82 Rady Ministrów z dnia 13 sierpnia 2019 r.

Głównym celem projektu Programu jest stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami. W okresie 4 lat realizowany będzie we współpracy z państwowymi instytucjami kultury i organami administracji publicznej poprzez trzy cele szczegółowe podzielone na kierunki działania, tj.: Cel szczegółowy 1: „Optymalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego”, podzielony na kierunki działania:

1. Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym.

2. Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie centralnym.

Cel szczegółowy 2: „Wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami”, podzielony na kierunki działania:

1. Merytoryczne wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami.
2. Podnoszenie bezpieczeństwa zasobu zabytkowego.

Cel szczegółowy 3: „Budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa”, podzielony na kierunki działania:

1. Upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa i jego wartości.
2. Tworzenie warunków dla sprawowania społecznej opieki nad zabytkami.

• **Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)**

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) zwana SOR została przyjęta uchwałą nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. Jest to aktualizacja Strategii Rozwoju Kraju 2020, przyjętej Uchwałą Nr 157 Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r.

SOR jest strategicznym instrumentem zarządzania polityką rozwoju realizowaną przez instytucje państwa, która określa wskaźniki ich realizacji, wskazuje sposób ich osiągania oraz określa najważniejsze projekty służące realizacji celów SOR.

Głównym celem SOR jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.

Zadania powiązane z obszarem ochrony zabytków zostały uwzględnione w następujących obszarach:

1). Obszar e-państwo – kierunek interwencji:

1. Budowa i rozwój e-administracji – orientacja administracji państwa na usługi cyfrowe.

Wyznaczony projekt strategiczny:

Digitalizacja i rozwój kultury cyfrowej – kontynuacja procesów związanych z digitalizacją, przechowywaniem i udostępnianiem różnego typu zasobów dziedzictwa cyfrowego w Polsce (muzealnych, bibliotecznych, archiwalnych, audiowizualnych i zabytków), w tym do celów ponownego wykorzystywania, w ramach którego digitalizację należy rozumieć jako nowoczesną formę konserwacji i zabezpieczania najcenniejszych zasobów kultury.

2). Kapitał ludzki i społeczny – kierunek interwencji:

4. Wzmocnienie roli kultury dla rozwoju gospodarczego i spójności społecznej.

Działania do 2030 r.:

– Ochrona i promocja dziedzictwa narodowego – wykorzystanie potencjału dziedzictwa dla wzmocnienia kapitału społecznego oraz poczucia tożsamości i wspólnoty; inwestycje w dziedzictwo narodowe (dobra kultury, nauki i sztuki, zabytki, rozwój sieci muzeów, wspieranie i promocja dziedzictwa kulturowego wpisanego na listę światowego dziedzictwa UNESCO).

– Wzmocnianie tożsamości, poczucia wspólnoty i więzi międzypokoleniowych, poprzez uczestnictwo i zwiększanie dostępu do instytucji i dzieł kultury na wszystkich poziomach funkcjonowania wspólnoty (lokalnym, regionalnym, narodowym), likwidacja „białych plam” w dostępie do kultury.

• **Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030**

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030 zwana SRKS została przyjęta uchwałą nr 155 Rady Ministrów z dnia 27 października 2020 r. To kontynuacja i aktualizacja Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020. SRKS jest jednym z instrumentów realizacji Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.

Głównym celem SRKS jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. Realizacja tego celu odbywa się przez wdrażanie kierunków interwencji zaplanowanych do realizacji w trzech zasadniczych obszarach, których kluczowe znaczenie znajduje również odzwierciedlenie w nowym podtytule SRKS: współdziałanie, kultura, kreatywność. Są to:

- obszar 1: Współdziałanie – społeczeństwo obywatelskie,
- obszar 2: Kultura – tożsamość i postawy obywatelskie,
- obszar 3: Kreatywność – potencjał kulturowy i kreatywny.

Pełniejszego wykorzystania wymaga wpływ wybranych zasobów i narzędzi z obszaru kultury i dziedzictwa narodowego na poziom kapitału społecznego, m.in. w wymiarze budowania tożsamości i kształtowania postaw obywatelskich. Wydarzenia, inicjatywy i zasoby o charakterze kulturalnym mogą wzmacniać poczucie wspólnoty i tożsamości, cementować środowiska lokalne, stwarzać przestrzeń do poszukiwań i inspiracji oraz stanowić miejsce spotkań dla różnych grup wiekowych i zawodowych. Niski poziom kapitału społecznego oraz podziały społeczne utrudniają budowanie wspólnoty państwowej, a także wpływają na osłabienie więzi z państwem i jego instytucjami.

Znaczenie kultury dla rozwoju i jakości kapitału społecznego jest wieloaspektowe. Z jednej strony warunkuje ona zachowania i postawy, ustanawia kody i sposoby komunikowania oraz organizacji społeczeństwa, z drugiej zaś stanowi zasób materialnych i niematerialnych dóbr, które tworzą fundament tożsamości i spoiwo społeczności. Potencjał kulturowy determinuje więc w istotnym zakresie sposoby podejmowania decyzji, umożliwia budowanie atmosfery otwartości i wzajemnego zaufania. Dziedzictwo kulturowe, umożliwiając budowanie i utrwalanie wspólnej tożsamości, jest kluczowym elementem potencjału kulturowego i stanowi bezcenny zasób, który powinien być wykorzystany dla obecnego i przyszłego rozwoju.

Głównym celem SRKS jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków.

Projekt zakłada trzy cele szczegółowe Strategii, które obejmują:

1. Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne poprzez: usprawnienie mechanizmów wspierania i współpracy instytucji publicznych z obywatelami, Rozwój i wzmacnianie zorganizowanych form aktywności obywatelskiej.
2. Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich poprzez: tworzenie warunków oraz budowanie kompetencji dla wzmacniania uczestnictwa w kulturze, ochronę dziedzictwa kulturowego oraz gromadzenie i zachowywanie dzieł kultury, digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury, umacnianie tożsamości i postaw obywatelskich przez kulturę, wzmocnienie promocji kultury polskiej za granicą.
3. Wzmocnienie rozwoju społeczno-gospodarczego kraju przez sektory kultury i kreatywne poprzez: wzrost udziału sektorów kreatywnych w rozwoju gospodarczym kraju, rozwój kompetencji zawodowych na potrzeby branż kreatywnych, wzmocnienie potencjału kreatywnego społeczeństwa.

W ramach celu szczegółowego 2 SRKS wyróżniono ponadto następujące priorytety:

- 2.1. Tworzenie warunków oraz budowanie kompetencji dla wzmacniania uczestnictwa w kulturze,
- 2.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz gromadzenie i zachowywanie dzieł kultury,
- 2.3. Digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury,
- 2.4. Umacnianie tożsamości i postaw obywatelskich przez kulturę,
- 2.5. Wzmocnienie promocji kultury polskiej za granicą.

Poniżej zostały przedstawione projekty, które związane są pośrednio z ochroną dziedzictwa kulturowego oraz których okres realizacji wykracza powyżej 2021 r. Projekty strategiczne SOR przypisane do zakresu interwencji SRKS:

- Narodowy Program Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego – program obejmujący takie działania, jak: rozwój instytucji dialogu obywatelskiego, zniesienie barier rozwojowych dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego, reformę systemu finansowania organizacji przez państwo, edukację obywatelską i historyczną oraz rozwój wolontariatu.
- Niepodległa – program budowania kapitału społecznego i wspólnoty obywatelskiej, zogniskowany wokół obchodów 100. rocznicy odzyskania niepodległości Polski, obejmujący m.in. kształtowanie postaw patriotycznych, budowanie pamięci zbiorowej i spójnego wizerunku Polski, włączanie obywateli do działania na rzecz dobra wspólnego.
- Pakiet dla Przemysłów Kreatywnych – ukierunkowany na wsparcie innowacyjnych produktów sektorów kultury i kreatywnych. Pakiet umożliwia budowanie przewagi konkurencyjnej w sektorze i przeciwdziałanie odpływowi kapitału kreatywnego. Proponowane działania obejmują m.in. wprowadzenie zachęt dla realizacji produkcji audiowizualnych w Polsce, wprowadzenie wakacji podatkowych dla firm z sektora kreatywnego, ustanowienie tzw. szybkiej ścieżki podatkowej dla międzynarodowych produkcji z segmentu audiowizualnego.

– Program Klub – program wspierający działalność klubów sportowych (skierowaną do dzieci i młodzieży), które stanowią lokalne centra aktywności społecznej oraz są miejscem aktywnego spędzania czasu, budowania więzi społecznych i rozwijania kompetencji, takich jak umiejętność pracy w grupie, wytrwałość czy pracowitość.

– Rozwój Czytelnictwa – projekt ma na celu poprawę stanu czytelnictwa w Polsce poprzez wzmacnianie roli bibliotek publicznych, szkolnych i pedagogicznych jako lokalnych ośrodków życia społecznego stanowiących centrum dostępu do kultury i wiedzy.

SRKS definiuje również dodatkowe projekty strategiczne, które nie znalazły się w SOR. Zostały one opisane we wcześniejszych fragmentach niniejszego dokumentu poświęconych poszczególnym celom SRKS. Lista projektów strategicznych SRKS obejmuje:

– Rozwój turystyki kulturowej – projekt ma na celu realizację działań systemowych dotyczących zabytków znajdujących się na szlakach kulturowych i uznanych za Pomniki Historii, w tym dofinansowanie prac konserwatorskich oraz projektów wspierających proces upowszechniania dziedzictwa kulturowego i jego wartości, a także aktywizujących zaangażowanie społeczne w proces ochrony i opieki nad zabytkami. Celem projektu jest stymulowanie rozwoju społeczno-gospodarczego poprzez wzrost atrakcyjności turystycznej opartej na zasobach kulturowych.

• **Koncepcja Zagospodarowania Przestrzennego Kraju 2030**

Koncepcja Zagospodarowania Przestrzennego Kraju 2030 została przyjęta uchwałą nr 239 Rady Ministrów dnia 13 grudnia 2011 r. Jest to najważniejszy dokument dotyczący ładu przestrzennego Polski. Jego celem strategicznym jest efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej zróżnicowanych potencjałów rozwojowych do osiągnięcia konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia i większej sprawności państwa oraz spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej w długim okresie. Koncepcja ta kładzie szczególny nacisk na budowanie i utrzymywanie ładu przestrzennego, ponieważ decyduje on o warunkach życia obywateli, funkcjonowaniu gospodarki i pozwala wykorzystywać szanse rozwojowe. Koncepcja formułuje także zasady i działania służące zapobieganiu konfliktom w gospodarowaniu przestrzenią i zapewnieniu bezpieczeństwa, w tym powodziowego. W znacznie większym stopniu niż dotychczas uwzględnia problematykę ochrony dziedzictwa kulturowego w systemie kształtowania prawidłowej polityki przestrzennej.

Jako cele polityki przestrzennej w aspekcie ochrony zabytków wskazano:

- ograniczenie presji urbanizacyjnej na obszary dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, poprzez rozwój narzędzi wspierania finansowego ochrony przyrody i krajobrazu,
- wprowadzenie systemu standardów zabudowy i zagospodarowania terenu na terenach o niższym reżimie ochronnym,
- wprowadzenie narzędzi kompensacji utraconych korzyści ekonomicznych na terenach o wysokich restrykcjach konserwatorskich,
- wspieranie rewitalizacji zdegradowanych przestrzeni: starych dzielnic mieszkaniowych, obiektów przemysłowych, pokolejowych, opuszczonych wsi przez przyjęcie regulacji z zakresu rewitalizacji obszarów miejskich i starych zasobów mieszkaniowych.

4.1. Relacje Gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa

Przy sporządzaniu GPOnZ omówiono uwarunkowania zewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego miasta wynikające z dokumentów opracowanych na poziomie wojewódzkim. Obowiązującymi dokumentami są Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku oraz Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego wraz z Planem zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania. GPOnZ jest zgodny z celami, zasadami i kierunkami wyznaczonymi ww. dokumentach.

Na poziomie powiatu słupckiego nie ma obecnie obowiązujących dokumentów, które zgodne są z ramami czasowymi GPOnZ.

• Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku

Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku została przyjęta uchwałą nr XVI/287/20 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 27 stycznia 2020 r.

Strategia określa kierunki, cele i uwarunkowania rozwoju województwa. Wytyczne te stanowią podstawę konstrukcji planu zagospodarowania przestrzennego, dzięki czemu stają się one czynnikiem determinującym, również poprzez zachowanie i poprawę jakości krajobrazu kulturowego i przyrodniczego.

Wśród kluczowych wyzwań dla Wielkopolski wyznaczono – wyzwanie 4. Przeciwdziałanie dezintegracji społecznej i utracie regionalnej tożsamości, rozwijanie kapitału społecznego i kulturowego

Zadaniem Samorządu Województwa będzie wzmacnianie tożsamości regionalnej przez odwoływanie się do tradycji i osiągnięć, jak też kultywowanie najlepszych wartości zarówno poprzednich jak i współczesnych pokoleń. Wyzwaniem jest nie tylko pielęgnowanie poczucia polskości i umacnianie regionalizmu wśród Wielkopolan, ale także promowanie specyfiki i osiągnięć Wielkopolski, zarówno w kraju jak i zagranicą. Samorząd Województwa będzie pełnić funkcje inicjującą i koordynującą w procesie propagowania wartości europejskich, jako ważnego elementu kształtowania świadomości obywatelskiej i kulturowej mieszkańców całego regionu.

W Strategii wyodrębniono cele strategiczne oraz przypisano im cele operacyjne i kluczowe kierunki interwencji. Poniżej wskazano te, które powiązane z dziedzictwem kulturowym.

Cel strategiczny 2. Rozwój społeczny wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu.

Cel operacyjny 2.3. Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu

Kluczowy kierunek interwencji: Wzmacnianie potencjału kulturowego i infrastruktury kultury

Dla wzmocnienia potencjału kulturowego Samorząd Województwa za istotne uznał tworzenie przestrzeni do poszukiwań i inspiracji, miejsc spotkań dla różnych grup społecznych, gdzie dokonuje się edukacja kulturalna – kształcenie odbiorcy i jego kulturowych kompetencji, zdolności do twórczego i innowacyjnego myślenia. Wzmocnienie potencjału kulturowego to także zwiększenie udziału mieszkańców w szeroko rozumianej ofercie spędzania czasu wolnego i współdecydowaniu o przestrzeni publicznej. W Wielkopolsce, w rozwoju przemysłu czasu wolnego dużą rolę będzie odgrywać także odpowiednie wykorzystanie potencjału obszarów wiejskich (m.in. w rozwoju turystyki) oraz szlaków turystyki kulturowej.

W dokumencie wyznaczone pakiety działań także dla obszaru dziedzictwo kulturowe. Podkreślono, że Wielkopolskę wyróżnia bogactwo dziedzictwa kulturowego. Dla zachowania tradycji i tożsamości kulturowej mieszkańców, odbudowy i utrzymania materialnego dorobku kultury i dziedzictwa regionu, ale także dla zwiększenia udziału mieszkańców w kulturze, wzmocnienia atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej województwa niezbędne jest wsparcie inwestycji w obszarze kultury. Spośród identyfikowanych w tym zakresie potrzeb należy wymienić m.in.:

1. Rozwój wielkopolskich instytucji kultury Celem działań w ramach projektu będzie wsparcie funkcjonowania wielkopolskich instytucji kultury na jak najwyższym poziomie. Przewiduje się szereg inicjatyw związanych z rozwojem m.in. wielkopolskich muzeów, teatrów czy bibliotek, w tym również zapewnienie nowej bazy lokalowej dla Filharmonii Poznańskiej.

2. Rozwój i promocja produktów turystyki kulturowej w Wielkopolsce ze szczególnym uwzględnieniem Szlaku Piastowskiego. Celem projektu jest zachowanie, ochrona, promowanie i dalszy rozwój znaczącego potencjału turystyki kulturowej Wielkopolski, opartej głównie na szczególnej roli regionu w historii Polski, w tym szlaków turystyki kulturowej, zwłaszcza Szlaku Piastowskiego ze względu na jego rangę i znaczenie historyczne.

Wykorzystanie potencjału turystycznego Wielkopolski – Wielkopolska jest regionem o zróżnicowanym potencjale turystycznym opartym przede wszystkim na jej warunkach naturalnych oraz historycznych. Urozmaicone walory regionu pozwalają na rozwój na jego terenie turystyki kulturowej, w tym w oparciu o dziedzictwo kulturowe kolei wąskotorowej, turystyki przyrodniczej, wiejskiej, aktywnej i biznesowej. Najważniejszymi spośród identyfikowanych obszarów wsparcia w tym zakresie są m.in:

1. Wielka Pętla Wielkopolski – jest jednym z najważniejszych szlaków na polskich drogach wodnych o dużej atrakcyjności przyrodniczej oraz walorach rekreacyjno-kulturowych, cieszącym się popularnością wśród turystów. W celu podniesienia konkurencyjności tego produktu na rynku międzynarodowym szlak wymaga znaczących inwestycji – nadal brakuje przystani i marin, niezbędnych urządzeń technicznych, takich jak: sanitariaty, stacje paliw, punkty gastronomiczne, placówki usługowo-naprawcze sprzętu pływającego. Kluczowa jest modernizacja i systematyczna konserwacja śluz na szlaku, utrzymanie drożności szlaku oraz jego kompleksowa promocja.

2. Wielkopolska BIKE – Rosnąca popularność roweru jako środka transportu w codziennych dojazdach miejskich oraz turystyki długodystansowej stanowi podstawę do realizacji projektu Wielkopolska BIKE. Celem projektu jest stworzenie systemu tras rowerowych przebiegających przez województwo wielkopolskie, nawiązujących do istniejących i planowanych asfaltowych tras rowerowych w gminach (sieć lokalna) oraz sąsiednich województwach (włączenie się w sieć transgraniczną).

• Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego wraz z Planem zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego wraz z Planem zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania został przyjęty uchwałą nr V/70/19 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 25 marca 2019 r.

Jest to jeden z podstawowych dokumentów wyznaczających kierunki rozwoju regionu jest plan zagospodarowania przestrzennego województwa. Dokument określa najistotniejsze uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego województwa, model rozwoju przestrzennego, politykę przestrzenną i rozmieszczenie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, obejmujące wszystkie zagadnienia istotne dla planowania przestrzennego.

W Planie omówiono szczegółowo zagadnienie dziedzictwa kulturowego, które stanowi ważny element struktury przestrzennej krajobrazu Wielkopolski. Jest świadectwem historii, wpływającym na jakość życia lokalnych społeczności. Zintegrowana ochrona środowiska kulturowego oraz kompleksowe gospodarowanie całym krajobrazem umożliwia harmonijny i zrównoważony rozwój, wpływa na wzrost rozpoznawalności i atrakcyjności miast, miasteczek i obszarów wiejskich. Zasoby kulturowe województwa wielkopolskiego wpływają na kształtowanie tożsamości narodowej i regionalnej. Wykorzystanie historii, zabytków i tradycji podkreśla odrębność kulturową i istnienie regionalnej różnorodności. Ochrona wartości dziedzictwa kulturowego oraz oparte na niej działania na rzecz pielęgnowania i kształtowania tożsamości wymaga wskazania obszarów ochrony krajobrazu kulturowego.

W Planie wyznaczono granice obszaru ochrony krajobrazu kulturowego, dla którego zostały włączone gminy, w obrębie których znajdują się:

a) obszary, na których zachowały się obiekty lub obszary o specyficznych i charakterystycznych cechach dla miejscowej tradycji budowlanej, osadniczej i gospodarczej.

b) obszary, na terenie których przebiegają szlaki kulturowe o znaczeniu ponadregionalnym i regionalnym. Na terenie Wielkopolski szlakami o znaczeniu międzynarodowym są: Droga św. Jakuba, Europejski Szlak Cysterski, Europejski Szlak Romański; szlakami o znaczeniu krajowym: unikatowy w skali kraju Szlak Piastowski oraz Szlak Bursztynowy; szlakami o znaczeniu regionalnym: trakt Królewsko – Cesarski, Trasa

Kórnicka, Wielkopolski Szlak Wiatraczny, Szlak Kościołów Drewnianych wokół Puszczy Zielonki oraz Podziemna Trasa Turystyczna Kopalni Soli w Kłodawie,

c) obszary występowania cech charakterystycznych dla grup regionalnych.

W granicach obszaru znalazły się gminy, na terenie których znajdują się wyżej wymienione obiekty i obszary cenne kulturowo. Ze względu na specyfikę przedmiotów ochrony wyznaczony obszar dzieli się na cztery podtypy, w granicach których znalazły się:

a) gminy, w granicach których zlokalizowane są obiekty o najwyższych wartościach, w tym: pomniki historii istniejące i proponowane, obiekt proponowany do ujęcia jako Znak Dziedzictwa Europejskiego, obiekty ujęte w Czerwonej Księdze Krajobrazów Polski, obiekty znajdujące się na przebiegu szlaków kulturowych (związanych tematycznie ze szlakiem), obiekty znajdujące się na przebiegu szlaku delegowanego do wpisu na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

b) gminy, w granicach których znajdują się historyczne układy przestrzenne miast i wsi, w tym: układy przestrzenne objęte ochroną jako Pomnik Historii oraz proponowane do objęcia tą formą ochrony, układy przestrzenne ujęte w rejestrze zabytków, obszary cenne kulturowo związane z kształtowaniem się przestrzeni miast, które proponuje się do objęcia ochroną w formie parków kulturowych, w tym m.in. Słupca;

c) gminy, w granicach których występują obszary cenne kulturowo, w tym: istniejące parki kulturowe, obszary cenne kulturowo, na których proponuje się utworzenie parków kulturowych i archeologicznych parków kulturowych, obszar delegowany do wpisu na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, obszary ujęte w Czerwonej księdze Krajobrazów Polski, park narodowy i parki krajobrazowe o wyjątkowych walorach kulturowych, obszary na których zachowały się materialne i niematerialne cechy charakterystyczne dla grup regionalnych, w tym m.in. Słupca;

d)) gminy, w granicach których przebiegają szlaki kulturowe o znaczeniu ponadregionalnym i regionalnym, w tym m.in. Słupca.

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

5.1. Relacje Gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie miasta

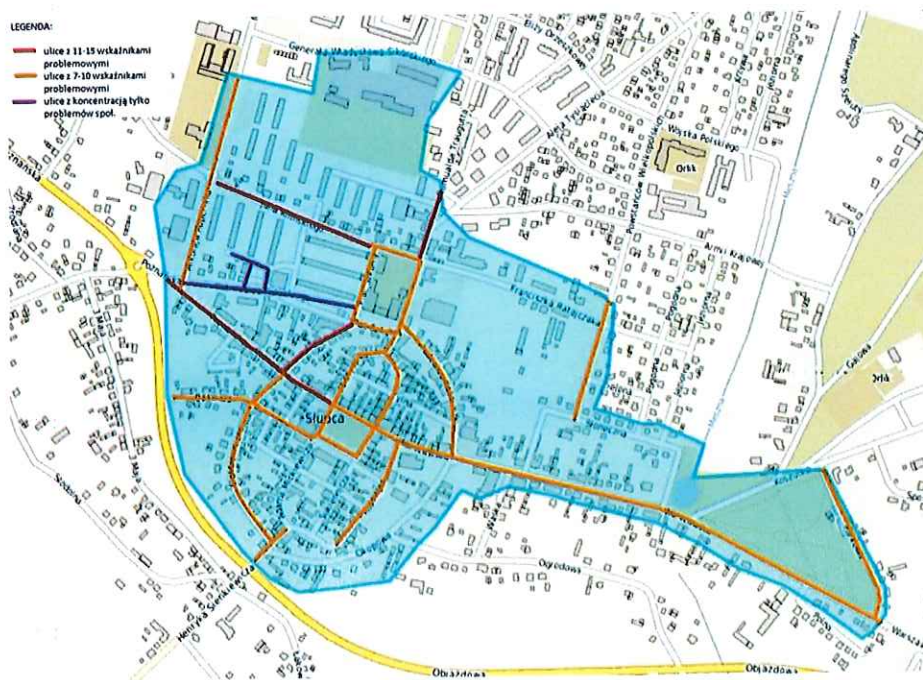
• Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Miejskiej Słupca na lata 2017-2023

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Miejskiej Słupca na lata 2017-2023 (LPR) został przyjęty uchwałą nr XXX/211/17 Rady Miasta Słupcy z dnia 10 listopada 2017 r.

LPR ujemuje działania w sposób kompleksowy, uwzględniając aspekty społeczne, ekonomiczne, przestrzenno-funkcjonalne, środowiskowe i techniczne związane zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem.

Definicja rewitalizacji zawarta w LPR jest zgodna z zapisem art. 2 pkt. 1 Ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji, gdzie przedstawia się ją jako: „proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji”.

Wyznaczony obszar rewitalizacji spełnia warunki dotyczące liczby mieszkańców i powierzchni: obszar rewitalizacji zamieszkuje 4091 mieszkańców, czyli 29,55% ogółu mieszkańców miasta, obszar rewitalizacji ma powierzchnię 67,58 ha, czyli 6,22% powierzchni miasta.

Rys. nr 1. Obszar rewitalizacji w mieście Słupcy (źródło: LPR na lata 2017-2023)

W LPR wskazano, że jedną z możliwości rozwoju miasta jest turystyka. Słupca nie jest ośrodkiem, który może przyciągać turystów szukających dłuższego wypoczynku, jednak może być atrakcyjna dla mieszkańców regionu (w związku z rosnącą popularnością turystyki lokalnej). Rozwój miasta, zwłaszcza jego historycznego centrum, pod kątem turystycznym może dać szansę na pobudzenie drobnej przedsiębiorczości i zwiększeniem zatrudnienia w gastronomii, hotelarstwie czy podmiotach organizujących turystykę. Z tego względu ważne jest inwestowanie w istniejące obiekty zabytkowe, a także tworzenie Miejskiej Trasy Turystycznej. Obejmuje ona liczne miejsca i budynki znajdujące się na obszarze rewitalizacji, m.in. synagogę przy ul. Bózniczej, Plac Wolności (rynek), skwer i pomnik A. Szeluty, Muzeum Regionalne przy ul. Warszawskiej. Produkt turystyczny może być budowany przede wszystkim wokół osoby Apolinarego Szeluty, kompozytora z okresu Młodej Polski. Został pochowany na słupckim cmentarzu, a jego imię (jako jedyny w kraju) nosi Zespół Szkół Muzycznych w Słupcy.

Wizja obszaru rewitalizacji wyznacza jego „obraz” po wdrożeniu proponowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Wskazuje, w jakich dziedzinach życia społecznego nastąpi poprawa oraz w jakim kierunku pójść zmiany.

Wyznaczono wizja – Obszar rewitalizacji w Słupcy stanie się miejscem atrakcyjnym do życia. Jego mieszkańcy będą zintegrowani – ograniczeniu ulegnie zjawisko marginalizacji społecznej. Chętnie będą spędzać czas, korzystając z szerokiej oferty usług kulturalnych czy edukacyjnych skierowanych do osób w różnym wieku. Poprawie ulegnie również poziom zagospodarowania, estetyki i funkcjonalności przestrzeni wspólnych. Budynki mieszkalne oraz pełniące istotne funkcje społeczne zostaną zmodernizowane lub przebudowane pod kątem pełnienia przez nie nowych zadań. Tereny publiczne zyskają atrakcyjny wygląd oraz będą wykorzystywane przez mieszkańców obszaru rewitalizacji w celach rekreacyjnych i wypoczynkowych, służyć będą ich integracji.

Poniżej przedstawiono podstawowe projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne, które są powiązane z ochroną zabytków:

1. Adaptacja pomieszczeń po dawnej elektrowni na funkcje kulturalne i społeczne, lokalizacja ul. Mickiewicza 24. Zakres działań – Adaptacja pomieszczeń na cele kulturalne i społeczne – utworzenie miejsca spotkań dla młodzieży, kawiarenki internetowej itp. Prace będą obejmowały m.in. ocieplenie budynku, przebudowę ciągu komunikacyjnego, dostosowanie pomieszczeń do osób niepełnosprawnych, wymianę podłóg, malowanie pomieszczeń.
2. Remont Muzeum Regionalnego, lokalizacja ul. Warszawska 53. Zakres działań:

- Modernizacja budynku muzeum: wymiana sieci CO, malowanie sal ekspozycyjnych i korytarzy, doposażenie magazynów muzealnych w szafy, stelaże, higrometry, zorganizowanie pracowni edukacyjnej dla dzieci i jej wyposażenie w projektory, szafki, stoły, materiały plastyczne, montaż profesjonalnego oświetlenia na salach ekspozycyjnych.
 - Modernizacja ogrodu: naprawa przęseł metalowych i murowanych słupków.
 - Lapidarium: wzmocnienie ściany ekspozycyjnej, montaż macew, tablice informacyjne, konserwacja macew pochodzących z nieistniejącego cmentarza żydowskiego.
 - Magazyn – rozbudowa o magazyn gospodarczy z przeznaczeniem na stoły, krzesła namioty itp.
 - Piwnica: prace murarsko-tynkarskie, zmodernizowanie sieci wodno-kanalizacyjnej, wymiana armatury.
3. Rewaloryzacja Parku Miejskiego. Zakres działań – Pierwszy element projektu zakłada: roboty pomiarowe i przygotowanie, wykonanie obramowania i roboty powierzchniowe, humusowanie w obrębie remontowanych alejek. Z kolei część druga to budowa instalacji oświetlenia o długości trasy 747 m oraz budowa 36 latarni.
4. Organizacja imprez kulturalnych przez Miejski Dom Kultury w Słupcy, lokalizacja Plac Wolności/obszar rewitalizacji. Zakres działań – W ramach zadania przewiduje się cykliczną organizację trzech imprez:
- Koncert instrumentów dawnych – popularyzacja muzyki dawnej z wykorzystaniem dawnych instrumentów w otoczeniu miejskiej starówki.
 - Parada strojów „Dawnej Słupcy” – przypomnienie i prezentacja strojów z różnych epok, parada, inscenizacje, krótkie scenki w otoczeniu miejskiej starówki.
 - Gra miejska śladami słupskich zabytków – zwiedzanie i poznawanie historii najważniejszych miejsc z dziejów miasta Słupcy.
5. Rewitalizacja rynku, lokalizacja ul. Poznańska nr. 1-20, ul. Bóznicza nr. 1-20, ul. Sienkiewicza nr. 1-7, ul. Warszawska nr. 1-29, ul. Ratajczaka nr. 1-3, ul. Plac Szkolny nr. 1-4 i 15-18, ul. Kościuszki, ul. Elektrowniana, ul. Matejki, ul. Poprzeczna, ul. Marcina ze Słupcy, ul. 21 Stycznia, ul. 11 Listopada, ul. Tylna, ul. Plac Wolności, ul. Mickiewicza, ul. Sukiennicza, ul. Kościelna, ul. Okopowa, ul. Plac Parysa, ul. Krótka. Zakres działań – Projekt zakłada rewitalizację zabytkowego układu ulic. Obejmować ona będzie zmianę aranżacji centralnej części rynku, nowe elementy małej architektury miejskiej, budowę i przebudowę ulic, chodników oraz poprawę stanu pozostałych elementów infrastruktury technicznej, zmianę organizacji ruchu, budowę miejsc parkingowych na słupskim rynku, wykonanie nowego oświetlenia ulicznego, nasadzenia zieleni, wyznaczenie trasy turystycznej.

Wyznaczono przedsięwzięcia rewitalizacyjne uzupełniające:

1. Tablice informacyjne – Projekt przewiduje montaż tablic informacyjnych zawierających informację o przebiegu Miejskiej Trasy Turystycznej na terenie Starego Miasta, czyli w centralnej części obszaru rewitalizacji.
2. Wirtualny przewodnik po mieście – stworzenie punktów dostępu do aplikacji – spaceru po mieście. E-budki – z Miejską Trasą Turystyczną. Punkty trasy, które rozmieszczone są w obrębie całego terenu rewitalizowanego, zostaną w formie prezentacji, wirtualnego spaceru umieszczone w 2-3 e-budkach, z których będą mogły skorzystać wszystkie osoby, a zwłaszcza starsze i schorowane, nie będące w stanie przejść całej trasy turystycznej. W e-budkach umieszczone zostaną też podstawowe informacje o mieście.
3. Ławka „Apolinarego Szeluty” – W ramach przedsięwzięcia zaplanowano wykonanie projektu ławki, następnie realizację i montaż. Ławka miałaby stanąć przy Placu Bohaterów Warszawy w Słupcy.
4. Organizacja imprez historycznych w Muzeum Regionalnym w Słupcy – Projekt przewiduje organizację następujących imprez:
 - Odpustowe Spotkanie – impreza cykliczna 10 sierpnia, promująca kulturę ludową regionu poprzez pokazy ginących zawodów, kiermasz wyrobów rękodzieła artystycznego, wystawy, spotkania z twórcami ludowymi, koncerty, wypiek ciastek wawrzynowych.
 - Koncerty organowe w słupckiej farze - impreza cykliczna na odrestaurowanym instrumencie z 1716 r.
 - Noc Muzeów – impreza cykliczna, widowiska z udziałem szerokiej publiczności, koncerty, spektakle, prezentacje multimedialne, wystawy.
 - Dni Judaizmu – odczyty, filmy wystawy, spotkania nt. religii.

– Organizacja wystawy stałej dot. dziejów miasta – gabloty ekspozycyjne, multimedia, specjalistyczne oświetlenie, aranżacja plastyczno-architektoniczna, programy edukacyjne w oparciu o interaktywne aplikacje, e-kioski. Dotyczy lat 1290-1796 oraz XIX-XX w.

5. Wawrzynkowa Gra Miejska – organizacja gry miejskiej złożonej z kilkunastu stacji, na których uczestnicy w zespołach złożonych z osób w różnym wieku, będą mieli do wykonania różnego rodzaju zadania. Stacje gry miejskiej będą zlokalizowane przede wszystkim w miejscach o charakterze historycznym. Na zakończenie gry, organizowane będą koncerty i przedstawienia plenerowe, w których udział będzie nieodpłatny.

• Strategia Rozwoju Miasta Słupcy na lata 2020-2029

Strategia Rozwoju Miasta Słupcy na lata 2020-2029 została przyjęta uchwałą nr XVI/142/2020 Rady Miasta Słupcy z dnia 10 listopada 2020 r.

Strategia rozwoju jest planem osiągnięcia długofalowych zamierzeń, implikując przejście ze stanu istniejącego do pożądanego, wyrażonego w wizji rozwoju. Strategia rozwoju stanowi najważniejszy dokument przygotowywany przez samorząd gminny, który określa priorytety i cele rozwoju społeczno-gospodarczego danej jednostki. To dokument bazowy, który określa, jakie działania powinny być wdrażane, aby wspierać dalszy rozwój Miasta, przede wszystkim w sferze społecznej i gospodarczej, ale także wpływać na ożywienie sfery kulturalnej i turystycznej z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju.

W Strategii omówiono walory kulturowe, podkreślając wartość zabytkowego układu urbanistycznego miasta. Ponadto, na terenie miasta zachowały się również inne liczne obiekty zabytkowe. Pozostałymi obiektami, które wymieniono to m.in. zespół dawnej synagogi przy ul. Bóźnicza, zespół dawnej elektrowni i łaźni miejskiej, zespół domów przy ul. 3 Maja, zespół Komory Celnej i sąd, siedziba Starostwa powiatowego oraz budynek obecnej Szkoły Podstawowej nr 1 i Liceum Ogólnokształcącego. Na obszarze miasta znajduje się również wiele stanowisk archeologicznych, z czego najstarsze pochodzą z okresu neolitu. Najważniejsze jest stanowisko obejmujące grodzisko pierścieniowate na wyspie Jeziora Słupskiego tzw. „kopiec szwedzki”.

Wizja: Słupca – miasto atrakcyjne dla mieszkańców i turystów z ciekawą bazą sportowo-rekreacyjną.

Misja: Zaspokajanie potrzeb mieszkańców, tworzenie dogodnych warunków dla rozwoju turystyki i powstawania nowych miejsc pracy oraz zapewnienie bezpiecznej i wysokiej jakości infrastruktury w mieście.

W ramach niniejszej Strategii określono trzy cele strategiczne:

1. Wzrost jakości życia poprzez rozwój infrastruktury technicznej.
2. Rozwój bazy turystyczno-rekreacyjnej.
3. Promocja miasta w regionie.

W Strategii wyznaczono cele strategiczne, dla których określone zostały cele operacyjne wraz z działaniami inwestycyjnymi. Poniżej wskazano te, które powiązane są z dziedzictwem kulturowym:

Cel strategiczny: Rozwój bazy turystyczno-rekreacyjnej.

Cele operacyjne:

1. Zwiększenie terenów pod rozwój działalności gospodarczej i utworzenia nowych miejsc pracy.
2. Pozyskanie zewnętrznych inwestorów.
3. Rozwój bazy rekreacyjnej.
4. Rozwój terenów zieleni.
5. Zwiększenie dostępności do obiektów zabytkowych.

Zakres działań inwestycyjnych w ramach wyznaczonych celów strategicznych:

- Modernizacja obecnej i rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w mieście.
- Zagospodarowanie Parku Miejskiego, remont alejek, montaż nowych elementów małej architektury.
- Poprawa estetyki w najstarszej części miasta.
- Nowe nasadzenia zieleni w mieście.
- Rozwój Miejskiej Trasy Turystycznej, montaż nowych tablic informacyjnych.
- Oświetlenie obiektów zabytkowych.
- Nowa oferta spędzania wolnego czasu dla ludzi młodych.
- Udostępnienie miejsc i obiektów należących do miasta na cele działalności gospodarczej i rozwój turystyki.

Cel strategiczny: Promocja miasta w regionie.

Cele operacyjne:

1. Rozwój oferty promocyjnej w zakresie historii miasta.
2. Promocja w regionie wydarzeń kulturalnych i imprez sportowych organizowanych w mieście.
3. Promocja walorów przyrodniczych i krajobrazowych.
4. Kształtowanie marki i wizerunku miasta.
5. Budowanie tożsamości lokalnej.

Zakres działań inwestycyjnych w ramach wyznaczonych celów strategicznych:

- Utworzenie nowej strony internetowej z informacjami nt. historii miasta, opisem zabytków.
- Utworzenie interaktywnej mapy Miejskiej Trasy Turystycznej.
- Utworzenia na stronie internetowej kalendarza cyklicznych wydarzeń kulturalnych i imprez sportowych.
- Współpraca z lokalnymi mediami, udział w konferencjach i targach.
- Organizowanie konkursów tematycznych promujących walory przyrodnicze i kulturowe miasta.
- Aktywne promowanie miasta w mediach społecznościowych.

• **Plan Ochrony Zabytków na Wypadek Konfliktu Zbrojnego i Sytuacji Kryzysowych Miasta Słupcy**

Plan Ochrony Zabytków na Wypadek Konfliktu Zbrojnego i Sytuacji Kryzysowych Miasta Słupcy został opracowany w 2012 r. Wykonany został zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych. Plan jest aktualizowany co roku.

Ochrona zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych polega na planowaniu, przygotowaniu i realizacji przedsięwzięć zapobiegawczych, dokumentacyjnych, zabezpieczających, ratowniczych i konserwatorskich, mających na celu ich uratowanie przed zniszczeniem, uszkodzeniem lub zaginięciem.

• **Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Słupcy**

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Słupcy zostało przyjęte uchwałą nr XXXVIII/339/2002 Rady Miasta Słupcy z dnia 27 czerwca 2002 r. w sprawie przyjęcia „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Słupcy (ze zmianą przyjętą uchwałą nr XVIII/116/16 Rady Miasta Słupcy z dnia 30 czerwca 2016 r.).

Studium jest podstawowym dokumentem dla władz samorządowych miasta, na podstawie którego prowadzona ma być polityka i strategia działań, przede wszystkim w sferze zagospodarowania przestrzennego, ale także w sferze społeczno-gospodarczej i ekologicznej, które bezpośrednio lub pośrednio wpływają na kształtowanie struktury przestrzennej i układu funkcjonalno-przestrzennego.

uchwałą nr XXXVIII/339/2002 przez Radę Miasta Słupcy dnia 27 czerwca 2002 r.

W Studium za główne cele strategiczne rozwoju miasta uznano:

- Zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańcom miasta, poprzez zaspokojenie ich aspiracji w sferze mieszkaniowej, socjalnej, kulturalnej, zdrowotnej, i organizacji dnia codziennego;
- Zapewnienie warunków do zrównoważonego rozwoju w sferze społecznej, gospodarczej i technicznej, w pełnej harmonii z uwarunkowaniami środowiska przyrodniczego i kulturowego, przy zachowaniu walorów krajobrazu miasta.

Za jeden z głównych kierunków rozwoju funkcjonalno-przestrzennego miasta Słupcy uznano rewaloryzację układu zabytkowego starego miasta z jednoczesną modernizacją istniejących zasobów mieszkaniowo-usługowych (rekonstrukcja niektórych obiektów np. fragmentów murów, bram i furt wjazdowych). Wskazano jednocześnie zasady obowiązujące na obszarach ochrony konserwatorskiej Słupcy. Szczegółnej ochronie podlega układ urbanistyczny, na terenie którego zachowało się szereg budynków i obiektów o wartościach kulturowych. Dla tego obszaru należy przede wszystkim: przestrzegać historycznego rozplanowania, historycznej linii zabudowy, historycznej parcelacji, zachować zabytkową zabudowę oraz zieleni, zharmonizować nowe obiekty z zabytkową zabudową, podporządkować nowe elementy wyposażenia ulic i placów (np. mała architektura, oświetlenie) układowi zabytkowemu. Ponadto, wszystkie planowane zmiany (m.in. remonty, budowy, przebudowy, zmiany sposobu użytkowania oraz zagospodarowania)

w obiektach i na obszarach objętych ochroną konserwatorską wymagają odpowiednich uzgodnień z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Na terenie zmiany Studium znajduje się Kościół wpisany do rejestru zabytków, który wraz z dawnym cmentarzem przykościelnym oraz otoczeniem podlega ochronie konserwatorskiej. Wszelkie inwestycje na omawianym obszarze wymagają uzgodnienia z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Poznaniu – Kierownikiem Delegatury w Koninie. Podczas prac ziemnych konieczne jest prowadzenie badań archeologicznych w obrębie wykopów budowlanych, w zakresie uzgodnionym pozwoleniem Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków - Kierownikiem Delegatury w Koninie przed uzyskaniem pozwolenia na budowę, zgodnie z przepisami odrębnymi.

Część terenu objętego opracowaniem (obszar ograniczony ulicami: Objazdową, Warszawską i ciekim wodnym) usytuowany jest w strefie „E” ochrony ekspozycji układu urbanistycznego Słupcy. Wyznaczenie tej strefy ma na celu zachowanie widoczności i ekspozycji historycznej panoramy staromiejskiej części Słupcy obserwowanej z trasy Warszawa – Poznań, m. in. poprzez ograniczenie wysokości projektowanej zabudowy, podporządkowanie formy projektowanych obiektów elementom historycznym, usunięcie obiektów dysharmonizujących. Strefa „E” ochrony ekspozycji układu urbanistycznego Słupcy, podlega ochronie konserwatorskiej. Planowane inwestycje wymagają uzgodnienia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu – Kierownika Delegatury w Koninie, zgodnie z przepisami odrębnymi.

Na terenie objętym zmianą Studium znajduje się stanowisko archeologiczne wpisane do rejestru zabytków Województwa Wielkopolskiego. Jest to grodzisko kultury łużyckiej zlokalizowane na działce nr 439. Stanowisko to objęte jest ścisłą ochroną konserwatorską zgodnie z ustawą o ochronie i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. Na terenie tym obowiązuje zakaz prowadzenia wszelkich robót budowlanych czy przemysłowych.

Ponadto na terenie miasta Słupcy zarejestrowano stanowiska archeologiczne począwszy od neolitu (kultury: pucharów lejkowatych, amfor kulistycznych), poprzez epokę wczesnego brązu, kulturę łużycką, kulturę przeworską, średniowiecze aż po okres nowożytny.

Zasięg stanowisk archeologicznych został wyznaczony na podstawie badań powierzchniowych. Jednak nie musi odpowiadać dokładnie zasięgowi występowania pozostałości osadnictwa pradziejowego pod ziemią. Dlatego należy traktować to zawsze orientacyjnie, może bowiem okazać się, że obiekty archeologiczne zalegają także w sąsiedztwie wyznaczonego na podstawie obserwacji powierzchniowej, zasięgu stanowiska. W trakcie prac ziemnych stanowiska te ulegną bezpowrotnemu zniszczeniu i utracą swoją wartość naukową. W związku z tym dla ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego, na obszarach występowania stanowisk archeologicznych oraz w strefie ich ochrony, podczas inwestycji związanych z robotami ziemnymi, należy przeprowadzić badania archeologiczne w takim zakresie, w jakim roboty ziemne zagrażają stanowisku archeologicznemu. Zakres i charakter badań zostanie określony przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, a na prowadzenie powyższych badań zostanie wydane stosowne pozwolenie.

Na obszarze objętym zmianą Studium znajduje się park miejski założony w 1867 r., który wpisany jest do rejestru zabytków. Dla omawianego parku ustala się:

- konieczność prowadzenia działań odtworzeniowych i rewaloryzacyjnych,
- zachowanie historycznego układu przestrzennego, kompozycji zieleni i historycznego drzewostanu,
- zakaz lokalizacji konstrukcji wieżowych,
- zakaz lokalizacji reklam i innych tablic nie związanych bezpośrednio z parkiem,
- zakaz podziału na mniejsze działki,
- konieczność uzyskania pozwolenia konserwatora zabytków na prowadzenie prac na terenie obiektu.

Na terenie podlegającym opracowaniu, na działce nr 1169, znajduje się cmentarz katolicki założony około 1830 r. ujęty w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków, dla którego ustala się:

- konieczność zachowania historycznego rozplanowania,
- konieczność zachowania zabytkowej sztuki sepulkralnej,
- konieczność zachowania zabytkowej zieleni,

- konieczność uzgadniania wszelkich działań inwestycyjnych z konserwatorem zabytków.

Na terenie objętym zmianą Studium znajduje się cmentarz żydowski, ujęty w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków, dla którego ustala się:

- pozostawienie jako obszaru zieleni,
- zakaz prowadzenia prac ziemnych,
- zakaz zabudowy.

Na obszarze strefy „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej obowiązuje:

- historyczne rozplanowanie,
- historyczna linia zabudowy,
- historyczna parcelacja; niezbędne zmiany wymagają uzgodnienia właściwej służby ochrony zabytków,
- zachowanie zabytkowej zabudowy,
- zachowanie zabytkowej zieleni, podporządkowanie projektowanych terenów zielonych układowi zabytkowemu,
- zharmonizowanie nowych obiektów (zabudowa uzupełniająca) z zabudową zabytkową w zakresie: skal, formy (bryła i artykulacja architektoniczna), materiału, kolorystyki,
- podporządkowanie nowych elementów wyposażenia ulic i placów (mała architektura, reklamy, nawierzchnie, oświetlenie itp.) układowi zabytkowemu.

Na obszarze strefy „B” ochrony konserwatorskiej obowiązuje:

- historyczne rozplanowanie,
- historyczna linia zabudowy,
- historyczna parcelacja; niezbędne zmiany wymagają uzgodnienia SOZ,
- zachowanie tradycyjnej gęstości zabudowy,
- zachowanie zabytkowej zieleni,
- zharmonizowanie nowych obiektów z istniejącą zabudową w zakresie: skali, formy, materiału, kolorystyki; preferowana zabudowa szerokofrontowa, do trzech kondygnacji nadziemnych, z dachami o pochyłach połaciowych, o symetrycznym, nieparzystoosiowym układzie elewacji głównej.

Na obszarze strefy „OW” obserwacji archeologicznej wszelka działalność inwestycyjna może być prowadzona wyłącznie pod nadzorem konserwatorskim. W związku z tym inwestor jest zobowiązany uzgodnić projekt planowanych prac ziemnych z Kierownikiem Delegatury SOZ oraz powiadomić go o terminie realizacji prac z co najmniej dwutygodniowym wyprzedzeniem. Na obszarze strefy „E” ochrony ekspozycji obowiązuje podporządkowanie nowej zabudowy zabytkowemu układowi urbanistycznemu – wyłącznie terenu spod zabudowy wysokiej.

Na terenie cmentarzy objętych ochroną konserwatorską obowiązuje:

- historyczne rozplanowanie,
- zachowanie zabytkowej sztuki sepulkranej i ogrodzenia,
- zachowanie zabytkowej zieleni.

Wszelkie zmiany planowane w obiektach i na obszarach objętych ochroną konserwatorską takie jak:

- w odniesieniu do zabudowy – rozbiórki, remonty, przebudowy, budowy,
 - w odniesieniu do zieleni – wycinki (dotyczy tylko obszarów wpisanych do rejestru zabytków), nasadzenia
- prace porządkowe i pielęgnacyjne,
- podziały geodezyjne,
 - prace ziemne,
 - zmiany sposobu użytkowania,
 - zmiany zagospodarowania wymagają uzgodnienia właściwej służby ochrony zabytków, zgodnie z przepisami odrębnymi.

Szczególnej ochronie podlega układ urbanistyczny, na terenie którego zachowało się szereg budynków i obiektów o wartościach kulturowych. Ochroną objąć należy również cmentarz w Słupcy, z grobami osób zasłużonych nie tylko dla miejscowej społeczności.

• Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wraz z aktami wykonawczymi określa przedmiot, formy i zasady ochrony zabytków i opieki nad nimi. Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wraz z aktami prawnymi określa procedurę sporządzania i zakres merytoryczny miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Obie te ustawy wraz z ww. aktami dają narzędzie ochrony zabytków – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego (MPZP). Ustawy te stanowią także podstawę uczestnictwa Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w procedurze sporządzania miejscowych planów.

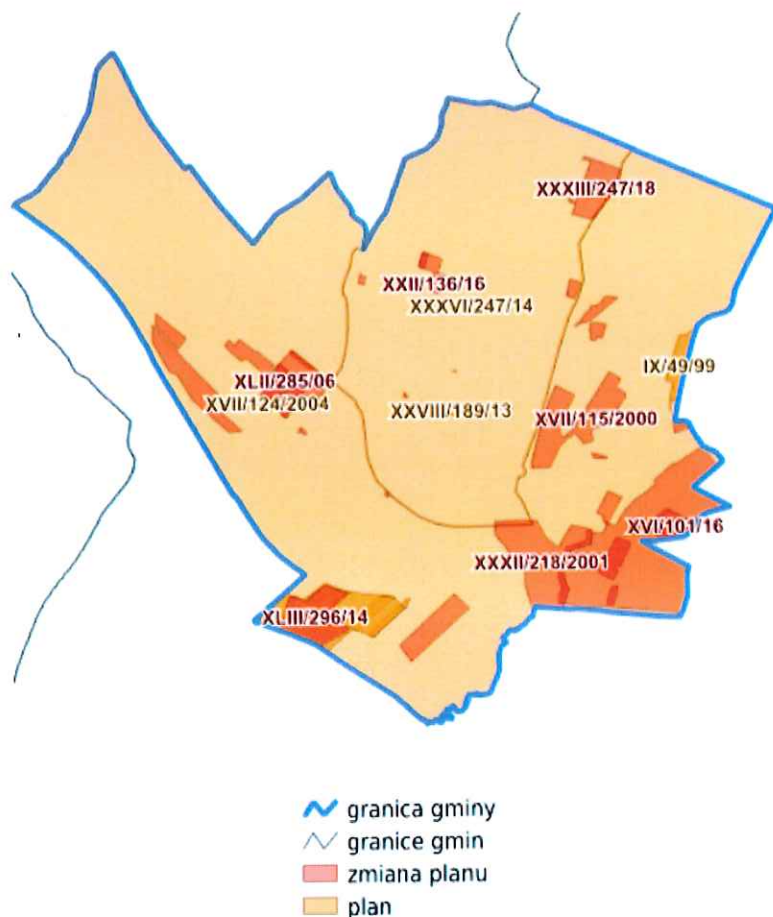
Ochrona dziedzictwa kulturowego i zabytków w MPZP dotyczy nie tylko konkretnych obiektów i obszarów zabytkowych, lecz także wszelkich aspektów zagospodarowania przestrzennego ustalanego w planie dla całego obszaru opracowania.

Zgodnie z treścią art. 18 i art. 19 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się m.in. przy sporządzaniu MPZP. W planach w szczególności:

- 1) uwzględnia się ustalenia krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- 2) określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu;
- 3) ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniające opiekę nad zabytkami;
- 4) uwzględnia się ochronę:
 - zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru i ich otoczenia,
 - innych zabytków nieruchomości, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków,
 - parków kulturowych;
- 5) uwzględnia się ustalenia gminnego programu opieki nad zabytkami;
- 6) w zależności od potrzeb, ustala się strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

Zgodnie z powyższym, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego miasta Słupca jako akty prawa miejscowego stanowią podstawę planowania przestrzennego. Mają one wiążące nadrzędne znaczenie dla gospodarki nieruchomościami. W obowiązujących planach wyznaczono ustalenia dotyczące zasad ochrony dziedzictwa kulturowego, zabytków, dóbr kultury współczesnej oraz zasad ochrony i kształtowania ładu przestrzennego. Zasady te powinny sprzyjać ochronie otoczenia zabytków przed zbyt intensywną działalnością gospodarczą oraz umożliwić uniknięcie inwestycji, które mogłyby zubożyć krajobraz kulturowy. Na terenie miasta Słupcy obowiązuje łącznie 15 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Pośród obowiązujących planów miejscowych 6 z nich zostało uchwalonych na podstawie obowiązującej do 11 lipca 2003 r. ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Z 1999 r., Nr 15, poz. 139 ze zm.). Zgodnie z przepisami obowiązującej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 27 marca 2003 r. wszystkie miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego uchwalone po dniu 1 stycznia 1995 r. zachowały swoją moc i nadal stanowią akty prawa miejscowego.

Poniżej na rysunku nr 2 przedstawiono zasięgi poszczególnych miejscowych planów na tle obszaru miasta.

Rys. nr 2. Zasięgi planów na tle obszaru miasta, źródło: <https://mslupca.e-mapa.net/wykazplanow/>, data dostępu: 12.05.2021 r.)

Wykaz obowiązujących na terenie miasta Słupcy miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

- 1) Uchwała nr 123/XXVIII/96 Rady Miejskiej w Słupcy z dnia 12 listopada 1996 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Słupcy;
- 2) Uchwała nr IX/49/99 Rady Miasta Słupcy z dnia 29 kwietnia 1999 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu budownictwa mieszkaniowego w Słupcy „przy lesie”;
- 3) Uchwała nr XVII/115/2000 Rady Miasta Słupcy z dnia 29 lutego 2000 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Miasta Słupcy w rejonie ul. Szeluty, Gajowej;
- 4) Uchwała nr XXXII/218/2001 Rady Miasta Słupcy z dnia 27 września 2001 r. w sprawie sporządzenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w Słupcy;
- 5) Uchwała nr XVII/124/2004 Rady Miasta Słupcy z dnia 26 lutego 2004 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla miasta Słupcy – część „A” z późn. zm.;
- 6) Uchwała nr XXV/166/2004 Rady Miasta Słupcy z dnia 9 grudnia 2004 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla miasta Słupcy – część „C”;
- 7) Uchwała nr XLII/285/06 Rady Miasta Słupcy z dnia 28 września 2006 r. w sprawie zmian miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla miasta Słupcy;
- 8) Uchwała nr XX/105/08 Rady Miasta Słupcy z dnia 27 marca 2008 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla miasta Słupcy;
- 9) Uchwała nr XXVIII/189/13 Rady Miasta Słupcy z dnia 27 marca 2013 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla miasta Słupcy dla terenu działki o numerze geodezyjnym 992;
- 10) Uchwała nr XXXVI/247/14 Rady Miasta Słupcy z dnia 9 stycznia 2014 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla miasta Słupcy;
- 11) Uchwała nr XL/270/14 Rady Miasta Słupcy z dnia 29 maja 2014 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla miasta Słupcy;

- 12) Uchwała nr XLIII/296/14 Rady Miasta Słupcy z dnia 30 października 2014 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla miasta Słupcy;
- 13) Uchwała nr XVI/101/16 Rady Miasta Słupcy z dnia 31 marca 2016 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla miasta Słupcy;
- 14) Uchwała nr XXII/136/16 Rady Miasta Słupcy z dnia 22 grudnia 2016 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla miasta Słupcy;
- 15) Uchwała Nr XXXIII/247/18 Rady Miasta Słupcy z dnia 1 marca 2018 r. w sprawie zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla miasta Słupcy.

Ponadto miasto podjęło uchwałę w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla miasta Słupcy (Uchwała Nr XI/97/19 Rady Miasta Słupcy z dnia 19 grudnia 2019 r.). Zgodnie z uchwałą przystąpiono do sporządzenia następujących zmian:

- 1) miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla miasta Słupcy – część „A” zatwierdzonego Uchwałą Nr XVII/124/2004 Rady Miasta Słupcy z dnia 26 lutego 2004 r. (Dz. U. Woj. Wlkp. Nr 40, poz. 1002 z późn. zm.) zmienionego uchwałą Nr XLII/284/06 Rady Miasta Słupcy z dnia 28 września 2006 r., uchwałą Nr XLII/285/06 Rady Miasta Słupcy z dnia 28 września 2006 r., uchwałą Nr XX/105/08 Rady Miasta Słupcy z dnia 27 marca 2008 r., uchwałą Nr XXII/114/08 Rady Miasta Słupcy z dnia 29 maja 2008 r., uchwałą Nr XXII/115/08 Rady Miasta Słupcy z dnia 29 maja 2008 r., uchwałą Nr XLV/249/10 Rady Miasta Słupcy z dnia 25 marca 2010 r., uchwałą Nr XXVIII/189/13 Rady Miasta Słupcy z dnia 27 marca 2013 r., uchwałą Nr XXXVI/247/14 Rady Miasta Słupcy z dnia 9 stycznia 2014 r., uchwałą Nr XL/270/14 Rady Miasta Słupcy z dnia 29 maja 2014r., uchwałą Nr XVI/101/16 Rady Miasta Słupcy z dnia 31 marca 2016 r., uchwałą Nr XXXIII/247/18 Rady Miasta Słupcy z dnia 1 marca 2018 r.
- 2) miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego zatwierdzonego uchwałą Nr XVI/101/16 Rady Miasta Słupcy z dnia 31 marca 2016r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla miast Słupcy (Dz. U. Woj. Wlkp. z 2016 r. poz. 2805).
- 3) miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla miasta Słupcy zatwierdzonego uchwałą Nr XXXVI/247/2014 Rady Miasta Słupcy z dnia 9 stycznia 2014 r. (Dz. U. Woj. Wlkp. z 2014 r. poz. 996) zmienioną uchwałą Rady Miasta Słupcy Nr XXII/136/16 z dnia 22 grudnia 2016 r., uchwałą Nr XXXIII/247/18 Rady Miasta Słupcy z dnia 1 marca 2018 r.
- 4) miejscowego planem zagospodarowania przestrzennego dla miasta Słupcy zatwierdzonego uchwałą Nr XX/105/08 Rady Miasta Słupcy z dnia 27 marca 2008 r. (Dz. U. Woj. Wlkp. z 2008 r. Nr 81, poz. 1589), zmienionej uchwałą Nr XVI/101/16 Rady Miasta Słupcy z dnia 31 marca 2016r., uchwałą Nr XXXIII/247/18 Rady Miasta Słupcy z dnia 1 marca 2018 r.

5.2. Charakterystyka zasobów oraz stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego miasta Słupca ze wskazaniem obszarów i obiektów o szczególnym znaczeniu

Krajobraz kulturowy jest indywidualnym wizerunkiem miejsca, łączącym elementy przyrody, klimatu i ukształtowania terenu oraz zachodzących na tym terenie procesów politycznych, gospodarczych, społecznych i kulturowych, związanych z działalnością człowieka. Ujawnia się poprzez dziedzictwo materialne – kształtujące krajobraz przyrodniczy na przestrzeni dziejów oraz dziedzictwo niematerialne – zwyczaje, przekaz ustny, wiedza i umiejętności, także związane z nimi przedmioty i przestrzeń kulturowa, które są przekazywane z pokolenia na pokolenie i odtwarzane przez ludzi w relacji z ich środowiskiem, historią i stosunkiem do przyrody. Krajobraz kulturowy jest źródłem poczucia tożsamości i ciągłości. Jego ochrona jest najistotniejszym czynnikiem kształtowania tożsamości i osobowości mieszkańców, by mogli identyfikować się ze swoim miastem i siedliskiem oraz zrozumieć jego historię.

5.2.1. Charakterystyka miasta

• Położenie geograficzne i środowisko przyrodnicze

Miasto Słupca położone jest w środkowowschodniej części Wielkopolski, w województwie wielkopolskim, w powiecie słupeckim. W latach 1975-1998 miasto administracyjnie należało do województwa konińskiego. Miasto sąsiaduje z gminą Strzałkowo – od zach. i gminą wiejską Słupca – od wsch.

Komunikacyjnie miasto usytuowane jest przy międzynarodowej trasie E30 – autostradzie A2 oraz linii kolejowej E 20 Berlin-Moskwa.

Według podziału fizycznogeograficznego Polski, obszar miasta Słupcy położony jest na terytorium jednego makroregionu fizyczno-geograficznego tj. Pojezierza Wielkopolskiego, w obszarze, którego odznaczają się mniejsze jednostki – mezoregiony. Do mezoregionów położonych na terenie miasta należy Równina Wrzesińska.

Miasto znajduje się w pasie nizin – na Nizinie Wielkopolskiej w podregionie Pojezierze Gnieźnieńskie, w jego pld. części – na Równinie Wrzesińskiej położonej na prawym brzegu rzeki Meszny, stanowiącej prawy dopływ Warty.

Miasto Słupca pod względem hydrograficznym należy do regionu wodnego Warty wchodzącego w skład obszaru dorzecza Odry. Głównym ciekim wodnym położonym na terenie miasta jest odcinek rzeki Meszny. Od pln.-wsch. przylega do jeziora Słupeckiego, które leży w granicach Powidzko-Bieniaszewskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

W Słupcy nie utworzono form ochrony przyrody. Lasy zajmują 37,9 ha powierzchni miasta Słupca i ta niewielka lesistość powoduje stosunkowo małe urozmaicenie fauny. Powierzchnia terenów zielonych w mieście stanowi zaledwie 9,8% powierzchni ogólnej miasta i obejmuje: Las Komunalny – od strony pln.-wsch. oraz dwa parki:

- Park Miejski (3,63 ha) założony w 1867 r., w 2008 r. objęty ochroną konserwatorską. Park pełni swoją pierwotną funkcję – jest miejscem wypoczynku dla mieszkańców oraz współtworzy kompleks zieleni wysokiej urozmaicającej panoramę miasta. W parku występują następujące gatunki drzew: dęby szypułkowe i bezszypułkowe, jesiony, kasztanowce, czeremchy, wiąz korkowy, klony, lipy oraz olchy.
- Park Szeluty – skwer zlokalizowany po zach. stronie ul. Szeluty i Cmentarnej.

W okolicach miasta Słupcy zlokalizowany jest Powidzko-Bieniszewski Obszar Chronionego Krajobrazu.

• **Instytucje kultury i organizacje działające w sferze kultury**

– **Muzeum Regionalne w Słupcy** założone w 1975 r. z inicjatywy Wojciecha Sypniewskiego. Prezentuje historię i kulturę miasta i ziemi słupeckiej na wystawach stałych: „Kultura materialna ziemi słupeckiej” oraz archeologicznej. W lapidarium prezentowany jest zbiór macew z cmentarza żydowskiego, nieistniejącego. Od 1999 r. Muzeum uczestniczy w „Wawrzynkach Słupeckich” organizując „Odpustowe Spotkanie w Muzeum”.

– **Miejski Dom Kultury** uczestniczy w organizacji imprez kulturalnych na terenie miasta, podnosi poziom edukacji kulturalnej społeczeństwa, stwarza warunki do rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego i kultury rodzimej. Przy Miejskim Domu Kultury działa kino „Sokolnia”, Miejski Chór „Kanon” oraz grająca od przeszło 100 lat Nadzwyczajna Orkiestra Dęta.

– **Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna** posiada wypożyczalnię dla dorosłych, oddział dla dzieci i młodzieży oraz czytelnię internetową. Biblioteka oferuje bezpłatny dostęp do internetu. Poza tym prowadzi bogatą działalność kulturalno-oświatową: organizuje spotkania autorskie, warsztaty literackie, różnego rodzaju konkursy: literackie, plastyczne o zasięgu miejskim i powiatowym.

– **Centrum Doskonalenia Nauczycieli Publiczna Biblioteka Pedagogiczna w Koninie Filia w Słupcy** gromadzi księgozbiór kierując się potrzebami nauczycieli, osób studiujących oraz potrzebami wynikającymi z przeobrażeń i zmian, jakie zachodzą w kraju. Biblioteka prowadzi działalność wydawniczą, organizuje i prowadzi działalność edukacyjną i kulturalną, w szczególności otwarte zajęcia edukacyjne, lekcje biblioteczne, spotkania autorskie, organizuje wystawy tematyczne, sesje naukowe i popularnonaukowe, edukację czytelniczną i medialną. Ponadto organizuje i prowadzi wspomaganie bibliotek szkolnych, w tym w zakresie organizacji i zarządzania biblioteką szkolną oraz szkolenia dla nauczycieli bibliotekarzy i konferencje szkoleniowo-metodyczne.

– **Słupeckie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne** to stowarzyszenie, którego celem jest rozbudzenie i rozwijanie zainteresowań mieszkańców miasta przyszłością i przeszłością miasta Słupcy oraz prowadzenie działalności w celu podnoszenia poziomu kulturalnego mieszkańców Słupcy.

– **Stowarzyszenie im. Apolinarego Szeluty w Słupcy** – celami stowarzyszenia są: rozpowszechnianie twórczości kompozytorskiej Apolinarego Szeluty w Polsce, Europie i na świecie, współtworzenie życia kulturalnego miasta Słupcy i Powiatu Słupeckiego, wprowadzanie twórczości artystów polskich w europejski i światowy obieg kulturowy oraz edukacja dzieci i młodzieży. Stowarzyszenie zajmuje się organizacją koncertów, audycji, odczytów, konkursów, festiwali i innych imprez muzycznych. Prowadzi także działalność koncertową, edukacyjną, wydawniczą i naukową.

– **Klub Seniora „Odrodzenie”** to stowarzyszenie, którego celem jest zaspokajanie potrzeb członków w zakresie działalności kulturalnej, turystycznej, poprzez organizowanie imprez kulturalnych dla członków koła i mieszkańców miasta.

„Na terenie miasta organizowanych jest wiele wydarzeń kulturalnych oraz imprez sportowych, w których licznie uczestniczą mieszkańcy i przyjezdni. Wśród cyklicznie odbywających się wydarzeń znajdują się Wawrzynki Słupeckie, w ramach których organizowane są m.in. koncerty organowe, dni miasta, w tym Biegi Wawrzynkowe biegi dziecięce i młodzieżowe, bieg rodzinny, bieg na 10 km, Mistrzostwa Par Małżeńskich.

Słupca posiada również Miejską Trasę Turystyczną z tablicami informacyjnymi przedstawiającymi charakterystyczne dla miasta obiekty i miejsca, co stanowi element promocji wśród turystów, a dla mieszkańców jest dodatkowym źródłem wiedzy o historii miasta.”¹

¹ Strategia Rozwoju Miasta Słupcy na lata 2020-2029

5.2.2. Zarys historii miasta

Słupca leży na terenie Wielkopolski Wschodniej. Pierwsze lokacje miast tego regionu to 2 poł. XIII w. (Powidz 1243 r., Łądek 1250 r., Pyzdry przed 1257 r., Słupca 1290 r., Konin przed 1293 r.). W XIV w., gdy na znaczeniu stracił dotychczasowy ośrodek władzy w Łądzie, zyskały Konin i Pyzdry położone przy przeprawach przez Wartę. Od XIV w. ziemie znalazły się w województwie kaliskim i stan ten przetrwał do rozbiorów Rzeczypospolitej. Do XVI w. trwał pomyślny rozwój kraju i regionu, jednak potop szwedzki przyniósł zniszczenie okolicznych zamków, zarazy, pożary, kontrybucje i upadek gospodarczy. Rządy króla Stanisława Augusta Poniatowskiego były krótkotrwałym czasem polepszenia się sytuacji kraju i tych ziem, zakończyły je jednak rozbiory.

W 1793 r. w wyniku drugiego rozbioru ziemia słupecka dostała się pod zabór pruski i weszła w skład tzw. Prus Południowych. Następnie w latach 1807-1815 tereny te przynależały do Księstwa Warszawskiego, a po Kongresie Wiedeńskim do – powołanego na mocy jego postanowień - Królestwa Kongresowego, jako województwo kaliskie. Po powstaniu listopadowym, w efekcie represji, województwa przemianowano na gubernię, Słupca znalazła się w guberni kaliskiej, a po jej zlikwidowaniu w 1845 r. – w guberni warszawskiej, by ponownie znaleźć się w guberni kaliskiej, przywróconej w 1866 r.

Po zakończeniu I wojny światowej powiaty kolski, turecki oraz połączone koniński i słupecki znalazły się w granicach województwa łódzkiego. Ten stan rzeczy zmienił się dopiero w 1938 r. W okresie okupacji hitlerowcy włączyli ziemie te do tzw. Kraju Warty, przy czym znaczną część mieszkańców przesiedlono do Generalnej Guberni lub wysłano do prac przymusowych w Niemczech. Wiele osób, zwłaszcza Żydów, zginęło w zbiorowych egzekucjach, m.in. w lasach koło Kazimierza Biskupiego. Na terenie wschodniej Wielkopolski działały w czasie wojny liczne organizacje konspiracyjne, które po 1945 r. prowadziły walkę nadal, tym razem między sobą.

W wyniku reformy administracyjnej z 1975 r. powstało województwo konińskie odpowiadające dzisiejszym powiatom: kolskiemu, konińskiemu, słupeckiemu i tureckiemu. Kolejna reforma z 1999 r. przywróciła te ziemie Wielkopolsce.

Należąca do Wielkopolski ziemia słupecka, podobnie jak cała wielkopolska wschodnia przez ponad wiek należała do zaboru rosyjskiego, co nie pozostało bez wpływu na jej dziedzictwo kulturowe.

W Słupcy najstarsze ślady osadnictwa datowane są na środkową (mezolit) i młodszą (neolit) epokę kamienia. Są to pojedyncze znaleziska związane z ludnością kultury chojnicko-pieńskoweskiej z okresu mezolitu oraz ludności kultury ceramiki sznurowej i kultury pucharów lejkowitych (neolit). Wzrost osadnictwa wiąże się natomiast z późną epoką brązu i epoką żelaza, a zwłaszcza z osadnictwem ludności kultury łużyckiej. Z jej osadnictwem związane jest grodzisko usytuowane na Jeziorze Słupeckim. Pierwsza wzmianka o miejscowości Słupca pochodzi z 1176 r. i dotyczy kościoła parafialnego pod wezwaniem św. Wawrzyńca. Za panowania pierwszych Piastów i okresie feudalnym ziemia słupecka leżała na terytorium trzech kasztelani: łódzkiej, gnieźnieńskiej i średzkiej.

Dnia 15 listopada 1290 r. nadano osadzie prawa miejskie – lokacja na prawie niemieckim za zgodą księcia kaliskiego i poznańskiego Przemysła II. Zasadzcą był zapewne Ubelin – mieszczanin z Pyzdr. Ponowna lokacja, na prawie średzkim, nastąpiła w 1296 r. za sprawą biskupa poznańskiego Jana Gerbicza. Miasto otrzymało cały szereg nowych nadań i przywilejów. Słupcę zamieszkiwało około 1000 mieszkańców.

W XIV w. częstym gościem w mieście był książę Władysław Łokietek. Obserwował stąd walki o zachodnią Wielkopolskę, które toczyły wojska śląskie dążące do utrzymania tych ziem w Księstwie Głogowskim, z rycerstwem wielkopolskim chcącym przyłączyć je do państwa Łokietka. Biskup poznański, do którego należała Słupca, poparł starania Łokietka o zjednoczenie zachodniej Wielkopolski z resztą ziem. W zamian w 1314 r. Słupca otrzymała przywilej założenia mennicy i bicia monety. W 1315 r. Władysław Łokietek nadał miastu przywilej urządzania co roku trzydniowego jarmarku. W 1331 r. miał miejsce najazd krzyżacki, w czasie którego miasto całkowicie spłonęło, po czym zostało szybko odbudowane. W 1356 r. Kazimierz Wielki zwolnił Słupcę z opłat celnych na terenie całego państwa.

W latach 1375-1382, z inicjatywy biskupa poznańskiego Mikołaja z Kórniku, ok. 9 ha gruntów miasta otoczono długim na 1100 m. murem obronnym. Do wnętrza prowadziły dwie bramy: Toruńska – północna i Pyzdrska – południowa oraz dwie furty: Poznańska – zachodnia i Konińska – wschodnia. W mieście funkcjonował kościół parafialny pw. Św. Wawrzyńca, a za murami - kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i św. Leonarda ze szpitalem. Poza murami istniały jeszcze trzy kaplice, powstałe w XV w., rozebrane wraz z murami miejskimi na przełomie XVIII i XIX w.

Wiek XV i XVI to okres rozwoju gospodarczego miasta. Nim ostatecznie ukształtowały się stałe siedziby sądów grodzkich, do Słupcy przybywał Starosta Generalny lub jego zastępca, celem orzekania w sprawach szlachty. W latach 1402 - 1433 na uniwersytecie w Krakowie studiowało 11 osób ze Słupcy. W okresie lokacji miasto mogło liczyć ok. 1000 mieszkańców, pod koniec wieku XV w. – ok. 2000 osób. Na wyprawę malborską w czasie „wojny trzynastoletniej” (1454-1466) miasto wysłało 20 zbrojnych, co stawiało Słupcę wśród dziesięciu największych ówczesnych miast Wielkopolski. W 1523 r. sukiennicy słupccy otrzymali przywilej stemplowania specjalnym znakiem swoich wyrobów.

Wiek XVII i XVIII były okresem upadku gospodarczego i politycznego miasta. Liczne przemarsze wojsk szwedzkich (1655-1660), rekwizycje i rabunki, kontrybucje i morowe powietrze wyludniły Słupcę. W czasie insurekcji kościuszkowskiej (1794 r.) miasto stało się punktem zbornym powstańców wielkopolskich, którzy spotkali się tutaj z dwutysięcznym korpusem generała Henryka Dąbrowskiego. Po trzecim rozbiórce Polski w 1795 r. w ramach prowincji Prusy Południowe tereny powiatu słupckiego weszły aż do trzech powiatów. Słupca z zach. częścią dzisiejszego powiatu weszła w skład ziemi pyzdrskiej w departamencie poznańskim. W latach 1807-1815 miasto znajdowało się w granicach Księstwa Warszawskiego, po 1813 r. – pod panowaniem rosyjskim.

W 1812 r. narastał konflikt z Rosją, który doprowadził do wybuchu wojny. Wyprawa Napoleona na Moskwę zakończyła się klęską. Za uciekającymi wojskami napoleońskimi pojawiły się wojska rosyjskie, które w lutym 1813 r. zajęły ziemie słupckie i konińskie oraz Poznań i Kalisz. Departament kaliski, a z nim ziemia słupcka dostały się pod panowanie Rosjan, które trwało przeszło wiek. W 1817 r. Rosja i Prusy zawarły umowę na podstawie, której wytyczono nowe granice. Na terenie nowego powiatu granica przebiegała przez Jezioro Powidzkie. Po powstaniu styczniowym, władze carskie przeprowadziły wielką akcję rusyfikacyjną królestwa, a w 1866 r. wprowadzony został przymusowo język rosyjski w urzędach i szkołach.

W XIX w. i na pocz. XX w. Słupca powoli odradzała się gospodarczo. Od 1867 r. istniał powiat słupcki w guberni kaliskiej. O awansie miasta zdecydował wzrost znaczenia ekonomicznego spowodowany położeniem przy głównym szlaku z Berlina do Warszawy i sąsiedztwem granicy zaborów. Jako miejscowość przygraniczna Słupca posiadała komorę celną i siedzibę straży granicznej, komisje włościańskie, poborowe, ochrony leśnej, podatkową, trzeźwości, dobroczynności publicznej oraz gubernialnych wiadomości. Istniała tu też żandarmeria, izba skarbową do spraw podatku, nieruchomości miejskich, akcyzy, towarzystwa kredytowego, kasy gubernialnej, komisja kolejowa oraz komisja zarządu żandarmeryjno-policyjnego. Miastem rządził zarząd magistratu, którym kierował burmistrz i ławnicy. W tym czasie Słupca miała w większości drewnianą zabudowę parterową. Budynki, często kryte gontem i słomą, rozlokowane były chaotycznie, zaś miasto posiadało dużo wolnej przestrzeni niezabudowanej. Do najwspanialszych budowli zaliczono kościół pw. Świętego Wawrzyńca i komorę celną przy ul. Poznańskiej, a w latach późniejszych – gmach starostwa. Około 1880 r. wzniesiono cerkiew, w 1893 r. powstała Ochotnicza Straż Pożarna. W latach 1890-1910 organizowano legalne i nielegalne wyjazdy ludności do Ameryki Północnej, Brazylii i Prus. Bardzo dużo ludzi wyjechało. W latach 1910-1912 liczba ludzi opuszczających powiat słupcki kształtowała się w granicach 20 000.

W sierpniu 1914 r. miasto zajęli Niemcy i poczęli organizować nowe życie i administrację. Rozpoczęto budowę elektrowni, której przewodniczył burmistrz Antoni Kryłów. Okupacja niemiecka i towarzysząca jej rekwizycja surowców, żywności, zboża, zwierząt, maszyn i innych urządzeń przemysłowych doprowadziły mieszkańców do ruiny ekonomicznej. W 1915 r. powstał olbrzymi obóz jeniecki między Słupcą a Strzałkowem. W 1916 r. powiat słupcki został połączony z konińskim. Powstały nowe rady gminne i rady miejskie. Otworzono szkoły, wznowiono naukę w języku polskim.

W tym czasie organizowano wiece antyniemieckie i wystąpienia patriotyczne, powstała tajna Polska Organizacja Wojskowa (POW). Równocześnie nasilały się rekwizycje, nie oszczędzano kościołów, cerkwi i synagog, które profanowano. Na podstawie zarządzenia generalnego gubernatora Hansa Beselera z 14 kwietnia 1917 r. zdejmowano dzwony, blachę z dachów, kraty, okucia i klamki. Ludność podejmowała różne formy samoobrony. Peowiaci ziemi Słupeckiej z komendantem Władysławem Grzeszczakiem z Kowalewa na czele i komendantami oddziałów POW ze Słupcy, Zagórowa i Pyzdr szykowali się do rozbioru niemieckich posterunków żandarmerii, co nastąpiło 11 i 12 listopada 1918 r., po wydaniu rozkazu przez szefa sztabu wojskowego POW Ziemi Kaliskiej por. Juliusza Ulrycha. W 1919 r. doszło do ekscesów antysemickich. Żołnierze baonu wartowniczego obozu dla jeńców w Strzałkowie obcięli brody ortodoksyjnym Żydom i zniszczyli księgi religijne.

W listopadzie 1919 r. rządy przeszły w polskie ręce. 14 sierpnia 1919 r. rozpoczęto formować powiat słupecki, wcielony do województwa łódzkiego. W 1922 r. wybudowano linię kolejową Kutno-Strzałkowo, co połączyło Słupcę z Poznaniem i Warszawą. W 1926 r. odsłonięto pomnik Niepodległości. W 1932 r. nastąpiła kolejna reforma, w wyniku której Słupca znalazła się w granicach powiatu konińskiego, województwa poznańskiego. Lepiej zorganizowane rolniczo i administracyjnie województwo poznańskie wpłynęło dodatnio na sytuację ekonomiczną Ziemi Słupeckiej.

W czasie okupacji cały powiat koniński, w tym ziemia słupecka, należały do rejencji inowrocławskiej Reichsgau Wartheland, czyli Kraju Warty. W latach 1939-1945 w wyniku okupacji hitlerowskiej śmierć poniosło około 1800 mieszkańców Słupcy pochodzenia żydowskiego. Wyzwolenie nastąpiło w styczniu 1945 r. W latach 1949-1950 w Słupcy działała Polska Partia Wolności – organizacja antyreżimowa i antykomunistyczna. W 1957 r. miasto ponownie stało się siedzibą powiatu w województwie poznańskim. W 1972 r. uruchomiono największy zakład w mieście – Wytwórnę Konstrukcji Stalowych Mostów. W 1975 r. w wyniku reformy administracyjnej Słupca przestała być siedzibą powiatu, do 1999 r., gdy po raz czwarty stała się siedzibą powiatu w województwie wielkopolskim.

5.3. Dziedzictwo materialne miasta Słupcy

Materialne dziedzictwo kulturowe to cały dorobek materialny wszystkich pokoleń, jakie zamieszkiwały region. Są to zabytki nieruchome oraz obiekty ruchome w nich zgromadzone, ale też układy przestrzenne miejscowości wraz z terenami zieleni komponowanej oraz zabytki archeologiczne. Krajobraz kulturowy miasta Słupcy ukształtowany został w oparciu o następujące uwarunkowania, mające wpływ na aktywność społeczną i ekonomiczną regionu w czasach historycznych:

- stosunkowo dawna historia osadnicza,
- położenie przy szlaku bursztynowym i innych ważnych traktach handlowych,
- wiekowa przynależność do rosyjskiego zaboru.

• UKŁAD URBANISTYCZNY MIASTA SŁUPCY I INNE ZESPOŁY ZABUDOWY

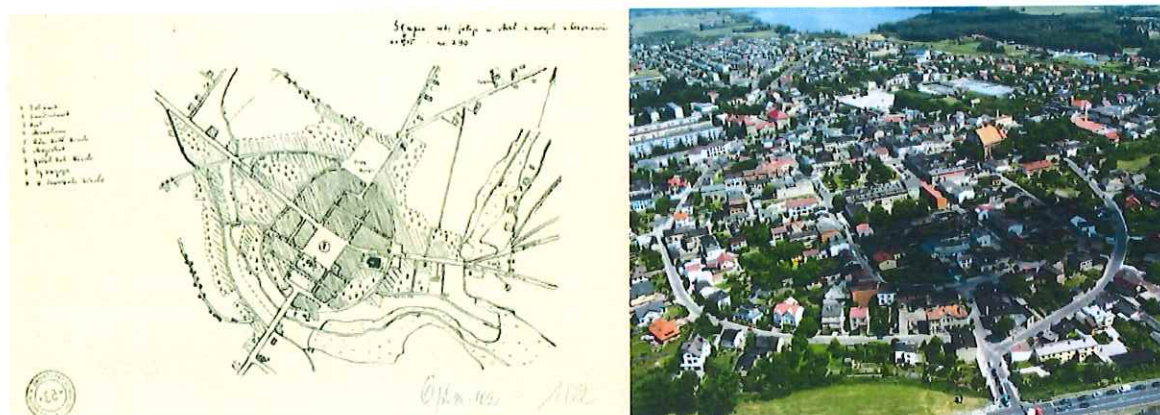
Układ urbanistyczny to przestrzenne założenia miejskie i wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym sieci ulic lub sieci dróg.

Zabytkowy układ urbanistyczny miasta Słupcy²

Układ przestrzenny miasta ma charakter koncentryczny z centralnie usytuowanym zespołem zabytkowym na rzucie owalu, który funkcjonalnie stanowi ogólnomiejski ośrodek handlowo-usługowy. Pierwotnie granice owalu wyznaczały mury miejskie, dziś zachowane w stanie szczątkowym, ale ich przebieg wytyczają dawne ulice przymurze. Głównym i centralnym elementem przestrzeni publicznej jest wydzielony, czworokątny Plac Wolności (Słupecki Rynek) zlokalizowany pośrodku zabytkowego zespołu oraz krzyżujące

² Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Słupcy, źródło: <http://mpzp.igemap.pl/doc/slupca/mslupca/000.pdf>

się pod kątem prostym ulice. Rynek otaczają zabytkowe kamienice i domy z przełomu XIX i XX w. W obrębie centrum znajdują się inne istotne elementy przestrzeni publicznej jak Plac Parysa oraz, znajdujący się poza dawnymi murami, Plac Szkolny. Zabytkowy układ urbanistyczny ze względu na wartości historyczne i dobry stan zachowania został wpisany do rejestru zabytków.

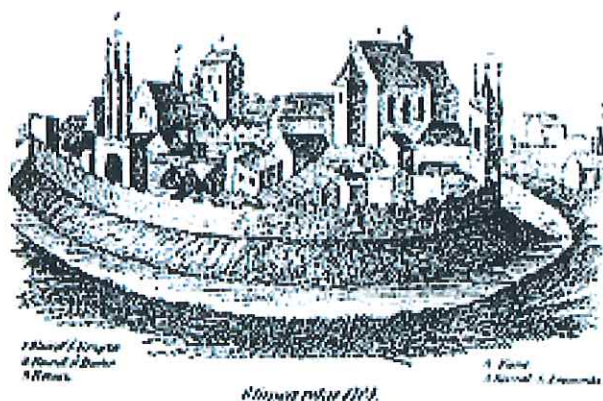
Rys. nr 3, zdjęcie nr 1. Układ urbanistyczny miasta – dawniej i dziś, źródło: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/9/9c/S%C5%82upca_w_1945.jpg/1024px-S%C5%82upca_w_1945.jpg

Zabytkowy obszar obejmuje centrum w obrębie miasta lokacyjnego, obecnie w granicach ulic: Elektrowniana – od pld., Okopowa – od wsch., Kościuszki – od pñ. (również Plac Szkolny) i Matejki – od zach. – do przecięcia z ul. Elektrownianą. Zabytkowy jest również teren wokół kościoła pw. św. Leonarda przy ul. Sienkiewicza, leżący poza dawnymi murami miasta.

Fragmenty murów obronnych z XIV w.

Rys. nr 4. Plan murów obronnych z układem ulic i ważniejszych obiektów, (źródło: Dzieje Słupcy – praca zbiorowa pod redakcją Bolesława Szczepańskiego, s. 76., źródło: www.miasto.slupca.pl)

Rys. nr 5. Widok miasta Słupcy z 1705 r. (rycina), (źródło: Dzieje Słupcy – praca zbiorowa pod redakcją Bolesława Szczepańskiego, s. 76., źródło: www.miasto.slupca.pl)

Wraz z ponowną lokacją miasta w 1296 r. na prawie średzkim, Słupca uzyskała przywilej budowy obwarowań miejskich. Mury wzniesiono w latach 1375-1382 na polecenie Mikołaja z Górki.

Miały długość około 1100 m i otaczały 9 ha obszaru miasta. W ich ciągu wybudowano dwie bramy: Toruńską – od płn. i Pyzdrską – od pld., oraz dwie furty: Poznańską – zach. i Konińską – wsch., w latach późniejszych przekształcone w bramy. Całe założenie miało kształt owalu o osi dłuższej na linii płn. – pld. o długości 380 m i osi krótszej na linii wsch. – zach. o długości 280 m. Wewnątrz obiegała mury uliczka podmurna. Sam mur zwieńczony był krenelażem, otoczony fosą oraz wzmocniony kilkoma basztami, których liczba i usytuowanie nie są znane. Ława fundamentowa wykonana była z kamieni polnych łączonych zaprawą murarską zaś sam mur z blankami wzniesiony był z cegły.

Mury zostały w całości rozebrane na przełomie XVIII/XIX w. Do chwili obecnej zachował się niewielki fragment na prywatnej posesji przy ul. Kościuszki 4. Inny, zrekonstruowany fragment fortyfikacji znajduje się przy posesji p. Balewskich i jest dobrze widoczny od strony Placu Szkolnego. Pozostałości po fortyfikacjach zadecydowały o ukształtowaniu terenu w obrębie ulicy Okopowej i Kościelnej, gdzie widoczna jest różnica poziomów między fundamentami murów a dnem fosy.

Mury obronne Słupcy (podobnie jak i całe miasto) uwidocznione zostały na rycinie z 1705 r., która znajdowała się w kościele parafialnym, a dzisiaj zaginęła i znana jest tylko z kopii.

W centrum miasta zachowało się szereg mniejszych zespołów o zróżnicowanych wartościach kulturowych, wśród nich:

Zespół dawnej synagogi, ul. Bóżnicza obejmuje: synagogę, mykwę, rytualną ubojnię, dom rabina i bramę z końca XIX w. Zespół na planie prostokąta zajmującego kwartał między ulicami Bóżniczą i Poprzeczną. Obecnie budynki pełniące funkcję mieszkalną, zostały zmodernizowane – głównie w związku ze zmianą funkcji: wybicie nowych otworów okiennych i zmiana kształtu istniejących, wymiana stolarki, wymiana części tynków.

Zdjęcie nr 2. Synagoga, ob. budynek mieszkalny, ul. Bóżnicza 11

Zdjęcie nr 3. Ubojnia rytualna, ob. budynek mieszkalny z częścią gospodarczą, ul. Bóżnicza 11b

Synagoga wybudowana w 2 poł. XIX w., zdewastowana podczas II wojny światowej przez Niemców. Po wojnie budynek przebudowano na urząd miejski, później znalazła tam siedzibę biblioteka pedagogiczna. Synagoga na planie prostokąta z płytkimi ryzalitami w elewacjach pld. i płn. Częściowo zachowany wystrój zewnętrzny z formie podziałów lizenowych i wnęk arkadowych oraz gzyms kroksztynowy. Otwory okienne wprowadzone wtórnie w dwóch kondygnacjach³.

Zespół dawnej elektrowni i łaźni miejskiej pochodzący z lat 1915-1918. W skład dawnego zespołu wchodzi:

- elektrownia, ob. budynek usługowy, ul. Mickiewicza 24;
- łaźnia, ob. budynek mieszkalny, ul. Sienkiewicza 2;
- budynek administracyjny, magistrat, ob. budynek mieszkalny, ul. Elektrowniana 2.

³ źródło: <http://www.sztetl.org.pl/pl/article/slupca/11,synagogi-domy-modlitwy-i-inne/335,synagoga/>

Zespół domów przy ul. 3 Maja, obejmujący budynki z końca XIX w. i pocz. XX w. Parterowe budynki z pięcioosiową fasadą, nakryte dwuspadowo, często z frontonem lub facjatką – na osi fasady, z płaskimi opaskami prostokątnych otworów okiennych i z gzymsami lub naczółkami nadokiennymi. Urozmaiceniem są pozorne ryzality na osi fasady lub boniowanie naroży budynku.

Zdjęcie nr 4. Dom ul. 3 Maja 42

Zdjęcie nr 5. Dom ul. 3 Maja 43

Zdjęcie nr 6. Dom ul. 3 Maja 21

Zdjęcie nr 7. Dom ul. 3 Maja 44

Zespół willi obejmujący budynek (obecnie Muzeum Regionalne) i ogrodzenie z bramą, ul. Warszawska 53, pochodzą z ok. 1922 r.

Zdjęcie nr 8. Muzeum Regionalne, ul. Warszawska 53

• ZIELEŃ ZORGANIZOWANA: PARKI, CMENTARZE

Zabytkowe parki z zachowanym układem alejek i ścieżek w otoczeniu starodrzewu, stanowią ważny element dziedzictwa kulturowego. Istotne są również cmentarze, w tym nieczynne, które należy pielęgnować i eksponować w krajobrazie miejscowości, w wypadku cmentarzy nieczynnych – także oznakować tablicami informacyjnymi. Opieka nad nimi polega na zachowywaniu i uczyelnianiu pierwotnego układu, oraz wykonywaniu prac pielęgnacyjnych nad roślinnością.

Park Miejski, ul. Warszawska. Założony w 1867 r. dla uczczenia powołania powiatu słupeckiego. Zieleniec, utworzony pomiędzy ulicami Warszawską, Koszucką i Parkową, obecnie ma powierzchnię 3,63 ha. Od początku był ważnym elementem pejzażu Słupcy, miejscem spotkań i spacerów wielu pokoleń mieszkańców. Obiekt wpisany jest do rejestru zabytków.

Cmentarz parafialny Świętego Krzyża, ul. Koszucka. Powstał ok. 1831 r., najstarszy nagrobek pochodzi z 1846 r., kaplica cmentarna z 1831 w. W 1922 r. cmentarz powiększony został o grunty kupione przez księdza Szczygłowskiego, ówczesnego proboszcza parafii pw. Św. Wawrzyńca. Wśród znanych postaci spoczywają tu: Apolinary Szeluto – kompozytor oraz powstańcy z 1863 r.: Mateusz Meland, Wojciech Olsztyński, Atanazy Karwowski, Marcin Wiśniewski, Bronisław Gutowski – założyciel straży.

Cmentarz katolicki przy kościele pw. św. Leonarda i Wniebowzięcia NMP, ul. Sienkiewicza. Powstały w XV w., czynny przed II wojną światową. Pierwotna, owalna działka cmentarza przykościelnego z kościołem pośrodku, usytuowana jest w zach. części kwartału zbliżonego kształtem do kwadratu, zagospodarowanego alejkami rozdzielającymi trawniki z żywopłotami i kilkoma drzewami. Na działce murowana dzwonnica oraz budynek nieczynnej już plebanii.

Cmentarz prawosławny, ul. Szeluty. Powstał w XIX w., przeznaczony dla ludności rosyjskiej przybywającej do miasta znajdującego się pod zaborem rosyjskim. W miejscu cmentarza znajduje się pomnik upamiętniający zmarłych.

Cmentarz żydowski, ul. Gajowa. Założony w XIX w. Ostatni znany pochówek odbył się w 1939 r. Podczas II wojny światowej Niemcy zdewastowali kirkut, macewy wykorzystali do budowy umocnień i utwardzenia dróg. Ostatecznie w 1942 r. zasadzono w tym miejscu drzewa. Na powierzchni 0,6 ha nie zachował się żaden nagrobek. Umieszczono tu tablicę upamiętniającą zmarłych. Ocalonych 12 nagrobków (w tym 3 nieuszkodzone) znajduje się w lapidarium przy Muzeum Regionalnym w Słupcu. Najstarsza macewa pochodzi z 1888 r. Płyty nagrobne posiadają inskrypcje w języku hebrajskim.

• DZIEŁA ARCHITEKTURY

Wśród nich sytuują się zarówno obiekty chronione wpisem do rejestru zabytków, jak i ujęte w gminnej ewidencji zabytków.

Kościół pw. św. Leonarda i Wniebowzięcia NMP⁴, ul. Sienkiewicza powstał w XVI w., 1730 r., 1765 r., konserwacje: 1877 r., 1930 r., 1992-1994. Pierwsza drewniana świątynia wzmiankowana jest w XIV w. jako kościół szpitalny. Obecna budowla pochodzi z XVI w. Do nawy głównej ok. 1730 r. dobudowano dwie kaplice, a w 1765 r. czworoboczną wieżę. Obiekt wpisany jest do rejestru zabytków.

Zdjęcie nr 9. Kościół pw. św. Leonarda i Wniebowzięcia NMP, ul. Sienkiewicza

Kościół o bardzo malowniczej, rozczłonkowanej bryle drewnianej, jednonawowy o konstrukcji zrębowej. Orientowany, wzniesiony na planie krzyża łacińskiego - ramiona krzyża tworzą symetryczne do nawy kaplice, zamknięte prostokątnie, o kalenicach równych z wysokością nawy. Prezbiterium mniejsze od

⁴ źródło: <http://www.kosciolydrewniane.pl/pages/drewniane/slupca.html>

nawy, zamknięte trójbocznie, z boczną zakrystią. Fasada wieżowa, wieża o konstrukcji słupowej z kruchtą w przyziemiu, nakryta dachem namiotowym krytym, z chorągiewką z datą „1732”. Dach dwukalenicowy, kryty gontem. Wnętrze nakryte płaskim stropem, wspólnym dla nawy i prezbiterium. Chór muzyczny nadwieszony, o parapecie w linii prostej linii z balustradą tralkową. Cenna polichromia figuralna i roślinna z XVI i 1 poł. XVIII w.

Kościół pw. św. Wawrzyńca, ul. Warszawska powstał w ok. poł. XV w., pocz. XVI w. 2 poł. XVIII w., k. XIX w., 1949-1955. Parafia erygowana była przed 1196 r. Pierwotny, drewniany kościół, wzmiankowany w 1296 r., fundowany przez biskupów poznańskich, spalili Krzyżacy 1331 r. W jego miejsce powstał nowy budynek drewniany, zapewne nakładem biskupa Jana III. Budowę obecnego kościoła murowanego rozpoczęto w XV w. z fundacji biskupa poznańskiego Andrzeja z Bnina. Kolejne modernizacje i przebudowy miały miejsce w pocz. XVI w. – budowa sklepienia w miejsce stropu i w XVIII w. – barokizacja elewacji i wnętrza. W latach 1949-1955 kościół regotyzowano wg projektu Aleksandra Holasa. Obiekt wpisany jest do rejestru zabytków.

Zdjęcie nr 10. Kościół pw. św. Wawrzyńca, ul. Warszawska

Jest to kościół gotycki, orientowany, trójnawowy, halowy z czteroprzęsłowym korpusem i niższym i węższym prezbiterium, przykryty sklepieniem gwiaździstym. Zachowały się barokowe szczyty budowli. We wnętrzu polichromie z 1891 r. autorstwa ucznia Jana Matejki – Aleksandra Przewalskiego.

Zespół Komory Celnej i sąd, ob. Starostwo powiatowe⁵, ul. Poznańska 16, 18, 20

Zdjęcie nr 11. Komora celna w zespole, ob. Starostwo Powiatowe, ul. Poznańska 20

Zdjęcie nr 12. Starostwo Powiatowe, ul. Poznańska 16

⁵ D. Malicki, Archeologia prawna w praktyce - o historii siedziby starostwa słupckiego, źródło: <http://historykon.pl/archeologia-prawna-w-praktyce-o-historii-siedziby-starostwa-slupckiego/>

Zdjęcie nr 13. Oficyna I i II w zespole komory celnej, ob. budynki Starostwa Powiatowego, ul. Poznańska 18

Budynek główny z 2 poł. XIX w., neoklasycystyczny, dwukondygnacyjny, na rzucie z płytkim ryzalitem na osi fasady, nakryty czterospadowym dachem. Ryzalit zwieńczony trójkątnym szczytem, poprzedzony czterokolumnowym portykiem, dźwigającym balkon. Elewacje rozcłonkowane są regularnie rozmieszczonymi otworami okiennymi i międzyokiennym pasem ściany ujętym w gzymsy. Okna parteru – arkadowe z szerokimi opaskami z trapezowatym zwornikiem – ujmującymi arkady okien, okna piętra – prostokątne, w płaskich opaskach.

Budynek przy Poznańskiej 16, wzniesiony w latach 1927-1928 jako siedziba m. in. Sejmiku Powiatowego, parterowy budynek przy ul. Poznańskiej 18 – dawne oficyny.

Szkoła Powszechna, ob. Szkoła Podstawowa nr 1 i Liceum Ogólnokształcące, ul. Plac Szkolny 1-1a

Zdjęcie nr 14. Szkoła Powszechna, ob. Szkoła Podstawowa nr 1 i Liceum Ogólnokształcące, ul. Plac Szkolny 1-1a

Budynek wybudowany w latach 1922-1924, remontowany 1941 r. i 1947 r. Wielokondygnacyjna, zróżnicowana wysokościowo budowla, nakryta wielospadowymi dachami, z niewielką ilością detali architektonicznych (gzymsy: nadokienne i wieńczący) Monumentalna budowla o znacznie rozcłonkowanej bryle, prezentująca, monumentalny styl okresu międzywojennego.

Gimnazjum żydowskie, potem Szkoła Handlowa, Gimnazjum Kupieckie, Koszary, ośrodek szkolno-wychowawczy im. M. Grzegorzewskiej, ob. budynek nieużytkowany, ul. Plac Szkolny 15

Zdjęcie nr 15. Gimnazjum żydowskie, potem Szkoła Handlowa, Gimnazjum Kupieckie, Koszary, ośrodek szkolno-wychowawczy im. M. Grzegorzewskiej, ob. budynek nieużytkowany, ul. Plac Szkolny 15

Zajazd Pocztowy, ob. dom mieszkalny, ul. Kościuszki 4

Zdjęcie nr 16. Zajazd Pocztowy, ob. dom mieszkalny, ul. Kościuszki 4

Budynek powstał w 1 poł. XIX w., remont w latach 1988-1990. Parterowy budynek nakryty dwuspadowym dachem z mocno wysuniętym okapem, z facjatą na osi fasady, poprzedzoną balkonem podpartym parą kolumn i osłoniętym okapem dachu facjaty. W zwieńczeniu tynkowanych ścian parteru wysoka ściana kolankowa licowana deskami w układzie dekoracyjnym, z rombowymi otworami w prostokątnych kwadratach. W zwieńczeniu elewacji bocznej ornamentalny fryz. Obiekt wpisany jest do rejestru zabytków.

Dworzec Kolejowy, ul. Kolejowa 1

Zdjęcie nr 17. Dworzec Kolejowy, ul. Kolejowa 1

Wybudowany w latach 1956-1958. Monumentalna budowla złożona z dwukondygnacyjnego korpusu i dwóch parterowych skrzydeł, nakryta czterosпадowymi dachami, prezentująca walory stylu socrealistycznego z elementami historyzmu.

Budynek mieszkalny, ul. Poznańska 15

Zdjęcie nr 18. Budynek mieszkalny, ul. Poznańska 15

Budynek pochodzi z 3 ćw. XIX w., zbudowany w stylu historycznym, dla twórcy straży ogniowej w Słupcy – Bronisława Gutowskiego, który w nim mieszkał. Parterowy budynek z facjatką na osi fasady, nakryty płytkim dwuspadowym dachem z dekoracyjnie i kontrastowo rozwiązana fasadą. Ściana z czerwonej cegły stanowi tło dla jasnego, kamiennego detalu architektonicznego. Obrazienia okien złożone są z par pilastrów podtrzymujących trójkątne szczytiki, wspartych na wspólnym gzymsie parapetowym. Poniżej okien – kamienne podokienniki. Drzwi ramowane są parą kolumn dźwigających półkolisty naczółek ze sterczynami. W zwieńczeniu ściany szeroki pas ściany kolankowej ujętej w gzymsy, dzielonej pilasterkami na kwatery przeprute kolistym tondem ujętym festonami. Obecnie siedziba banku PKO BP.

Willa, ul. Apolinarego Szeluty nr 3

Zdjęcie nr 19. Willa, ul. Apolinarego Szeluty nr 3

Modernistyczny budynek z ok. 1925 r., o znacznie rozcłonkowanej bryle, podporządkowanej idei funkcjonalizmu. Mieszkał tu Apolinary Szeluto.

• KAPLICZKI, KRZYŻE, FIGURY PRZYDROŻNE

Kapliczki stanowią trwały element polskiego krajobrazu. Są znakiem wiary przodków, elementem ich kultury i wierności tradycji. Często są świadkami historii ziem, świadectwem szczególnych wydarzeń. Należą do obiektów ruchomych, ale są połączone na stałe z gruntem, funkcjonując w otwartej przestrzeni.

Kapliczka słupowa z figurą świętego Wawrzyńca – na zbiegu ulicy Traugutta i Alei Tysiąclecia, ponownie ustawiona w 2010 r. Pierwszą kolumnę z figurą św. Wawrzyńca wzniesiono w tym miejscu w 1927 r. W 1935 r. przeniesiono ją na plac przed ówczesnym przytułkiem miejskim. W 1939 r. kapliczka została zniszczona przez Niemców. Decyzją papieża Benedykta XVI św. w dniu 10 sierpnia 2010 r. Wawrzyniec został oficjalnie ogłoszony patronem miasta. Wydarzenia te upamiętniono tablicami umieszczonymi na cokole kolumny.

Wśród obiektów małej architektury na terenie miasta występują jeszcze:

- krzyż, Plac Szkolny,
- krzyż, u zbiegu ulic 3 Maja i Dworcowej,
- krzyż i kapliczka, ul. Koszucka,
- kapliczka, ul. Konopnickiej,
- kapliczka, ul. Torowa,
- kapliczka, ul. Szeluty,
- kapliczka, ul. Traugutta 16,
- kapliczka, ul. Traugutta 46,
- kapliczka, ul. Makuszyńskiego,
- kapliczka, ul. Poznańska/Wygonowa,
- kapliczka, ul. Wygonowa u P. Sobczaków,
- krzyż, ul. Smugowa.

• MIEJSCA PAMIĘCI, POMNIKI I TABLICE PAMIĄTKOWE

Mogiły, pomniki i tablice upamiętniające wydarzenia historyczne lub działalność wybitnych osobistości sytuują się na pograniczu dziedzictwa materialnego i niematerialnego. Są istotnym elementem dziedzictwa kulturowego i podlegają ochronie prawnej. Na terenie Słupcy znajdują się między innymi:

Pomnik Poległych za Wolność Ojczyzny – odsłonięty z inicjatywy burmistrza Tadeusza Parysa 3 maja 1926 r. na rynku. Upamiętnia poległych podczas I wojny światowej oraz wojny polsko-bolszewickiej. Autor projektu – Cezary Goralski, zwyciężył w konkursie pod patronatem Marszałka Józefa Piłsudskiego. W 1940 r. pomnik został rozebrany i odbudowany na pocz. lat 90. XX w.

Pomnik Pamięci Narodowej – został ufundowany przez mieszkańców Słupcy i przypomina o datach ważnych wydarzeń w polskiej historii, m.in.: 1848 r. – Wiosna Ludów, 1863 r. – powstanie styczniowe, 1918-1920 – powstanie wielkopolskie oraz 1939-1945 – II wojna światowa. Napis umieszczony na froncie obelisku głosi: Tym, którzy czynem i krwią serdeczną swe umiłowanie do Ziemi Ojczystej świadczyli. Pomnik stoi przy ul. Armii Krajowej, w pobliżu Sądu Rejonowego.

Pomnik Marianny Fiszer (1878-1961) – znajduje się na terenie wokół kościoła pw. św. Leonarda – kobiety, która opiekowała się kościołem i wszystkie środki finansowe przeznaczała na jego utrzymanie. Po jej śmierci kościół został zamknięty. Pomnik ustawiono w trzecią rocznicę erekcji parafii w 1993 r. We wnętrzu kościoła wisi tablica z jej wizerunkiem. Za kościołem znajduje się jej pomnik.

Pomnik Orła Piastowskiego – przy wjeździe do centrum miasta od strony Poznania. Centralnym elementem monumentu jest duży, stylizowany orzeł. U jego stóp umieszczono datę 1290 - nadania Słupcy praw miejskich. Z boku orła - zdwojony krzyż germański, znajdujący się w herbie miasta.

Pomnik księdza kanonika Franciszka Szczygłowskiego – autorstwa A. Zdziarskiego z którego inicjatywy powstała Szkoła Powszechna oraz sprowadził do Słupcy Zgromadzenie Sióstr Najświętszego Serca Jezusowego - siostry Sercanki, które prowadziły ochronkę dla dzieci i przedszkole. Został zamęczony w obozie koncentracyjnym w 1941 r.

Tablica Pamięci Polskiej Organizacji Wojskowej – w 1918 r. wielką rolę w walce o niepodległość Polski odegrały jednostki Polskiej Organizacji Wojskowej (POW). W Słupcy działały oddziały 4 Obwodu POW., którymi dowodzili: Władysław Grzeszczak ps. „Drogomir” i Stanisław Kozicki. Żołnierze słupckiej POW. zajęli 11 listopada 1918 r. budynek carskiej komory celnej, w którym została utworzona ekspozytura polskiego Starostwa Powiatowego w Słupcy. Odsłonięto ją w Święto Niepodległości 11 listopada 2006 r.

Ławka pamięci – w 80. rocznicę początków przyjaźni słupczanek Grażyny Harmacińskiej (1926-2017) i Danki Rozentalówny (1926-1942), tj. w maju 2019 r., przy Promenadzie, w kompleksie zieleni parku miejskiego, podczas Nocy w Muzeum „Czas Wojny” została wkomponowana w otoczenie Ławka Pamięci.

• ZABYTKI TECHNIKI

Pozostałość młyna – ul. Kleczewska; budynek wzniesiony w poł. XIX w., rozbudowany ok. 1910 r. i 1964 r., remontowany w latach 1975-1978, aktualnie ruina.

Kuźnia – obecnie zakład kowalsko-ślusarski, ul. Okopowa, ok. 1920 r.

Zegar słoneczny – od strony zakrystii kościoła pw. św. Wawrzyńca.

5.4. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

Zgodnie z art. 7 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. formami ochrony zabytków są:

- wpis do rejestru zabytków;
- wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa;
- uznanie za pomnik historii;
- utworzenie parku kulturowego;
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Na obszarze miasta Słupca nie występują pomniki historii i parki kulturowe, nie wpisano obiektów na Listę Skarbów Dziedzictwa, natomiast występują pozostałe formy ochrony zabytków.

5.4.1. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków

Na terenie miasta Słupcy znajduje się 6 zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków, w tym 1 stanowisko archeologiczne (Tabela nr 1). Są to jedne z najcenniejszych elementów krajobrazu kulturowego na terenie miasta. Obiekty te objęte są wszelkimi rygorami prawnymi wynikającymi z treści odpowiednich aktów prawnych, w tym przede wszystkim – rygorami ochrony konserwatorskiej wynikającymi z przepisów ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Wszelkie działania podejmowane przy tego typu obiektach wymagają pisemnego pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Tabela nr 1. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków na terenie miasta Słupcy

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	NR I DATA REJESTRU ZABYTEKÓW	WŁASNOŚĆ
1	Słupca – miasto	układ urbanistyczny	55/544 z dnia 23.02.1956 r.	-
2	Słupca, ul. Warszawska, dz. nr 1711	kościół parafialny pw. św. Wawrzyńca	59/623 z dnia 25.04.1958 r.	kościelna
3	Słupca, ul. Sienkiewicza, dz. nr 1782	kościół filialny, ob. parafialny pw. św. Leonarda i Wniebowzięcia NMP	60/624 z dnia 25.04.1958 r.	kościelna
4	Słupca, ul. Kościuszki 4	zajazd pocztowy, ob. budynek mieszkalny	405/147 z dnia 07.04.1988 r.	prywatna
5	Słupca, ul. Warszawska, dz. nr 1194	park miejski	729/Wlkp/A z dnia 29.12.2008 r.	miasto Słupca
6	Słupca	grodzisko pierścieniowate, stan. 1, AZP 55-37/39	414/Wlkp/C z dnia 22.03.2011 r.	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie

5.4.2. Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków

Zabytki ruchome to przede wszystkim obiekty wchodzące w skład wyposażenia kościołów i kaplic. Zasoby sztuki sakralnej obejmują wszystkie kategorie zabytków: malarstwo, rzeźbę oraz rzemiosło artystyczne z całym jego zróżnicowaniem (złotnictwo, sprzęty stolarskie, tkaniny, szkło, witrażownictwo, ludwisarstwo). Zabytki ruchome to również elementy wystroju budowli, posiadające cechy indywidualnych wytworów artystycznych lub rzemieślniczych. Należą do nich m.in.: rzeźby, płaskorzeźby, polichromie naścienne lub stropowe, mozaiki, sztukaterie i różnego rodzaju detal architektoniczny. Za zabytki ruchome uznaje się także obiekty małej architektury, wykazujące wysoki poziom warsztatu artystycznego lub rzemieślniczego, dokumentujący historyczne trendy, np.: rzeźby ogrodowe, pomniki, obeliski, słupy, krzyże i kapliczki przydrożne, nagrobki.

Najcenniejsze zabytki ruchome z terenu miasta Słupcy wpisane zostały do rejestru zabytków ruchomych (Tabela nr 2).

Tabela nr 2. Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków na terenie miasta Słupcy

LP.	ADRES	OBIEKT	NRI I DATA REJESTRU ZABYTEKÓW
1	Słupca, ul. Warszawska, dz. nr 1711	37 pozycji wyposażenia kościoła parafialnego pw. św. Wawrzyńca	nr 38/B z dnia 09.11.1970 r.
2		1 pozycja wyposażenia kościoła parafialnego pw. św. Wawrzyńca	nr B-103/49 z dnia 09.05.1996 r.
3		1 pozycja wyposażenia kościoła parafialnego pw. św. Wawrzyńca	nr KS.Z.II-1/91/50 z dnia 09.06.1950 r.
4		1 pozycja wyposażenia kościoła parafialnego pw. św. Wawrzyńca	nr KS.Z.II-1/90/50 z dnia 09.06.1950 r.
5	Słupca, ul. Sienkiewicza, dz. nr 1782	14 pozycji wyposażenia kościoła parafialnego pw. św. Leonarda i Wniebowzięcia NMP	nr 37/B z dnia 09.11.1970 r.

Zabytki ruchome na terenie miasta stanowią wyposażenie kościoła pw. św. Wawrzyńca i kościoła parafialnego pw. św. Leonarda.

Zabytki w kościele pw. św. Wawrzyńca:

- ołtarz MB Różańcowej w nawie płu., zdobiony płaskorzeźby przedstawiające tajemnice różańcowe. Zostały one tak zamocowane, że po uruchomieniu mechanizmu mogą się zmieniać w zależności od kalendarza liturgicznego. Podobnie dzieje się w mensie ołtarza, gdzie można oglądać przedstawienie grobu Chrystusa bądź czyśćca;
- dzwon z 1532 r. przed kościołem; zgodnie z lokalną tradycją został on w 1917 r. ukryty przed Niemcami, dzięki czemu uniknął przetopienia na armaty;
- wysokie wnęki w ścianach prezbiterium to dawne szafy cechowe, w których przechowywano chorągwie, pieczęcie oraz ważne dokumenty;
- chrzcielnica gotycka z XIV w. (przy wejściu płu.);
- figura Matki Boskiej Bolesnej z ok. 1400 r. na belce tęczowej;
- rzeźba Chrystusa Ukrzyżowanego z ok. 1410-1420 r. na belce tęczowej;
- chrzcielnica z XV w. (przy pld. wejściu);
- chrzcielnica z 1614 r.;
- tron Andrzeja Opaleńskiego, biskupa poznańskiego – właściciela miasta z pocz. XVII w.;
- barokowe organy z oryginalnym instrumentem. Charakterystyczna snyderka, rzeźba oraz układ napisu ANNO wraz z datą 171(?) zdradzają mistrza toruńskiego Mateusza Brandtnera organmistrza działającego w Prusach i Polsce w latach 1685-1734. Z realizacji Brandtnera słupeckie organy posiadają szczególną wartość bowiem prócz barokowego prospektu zachował się w nich pierwotny aparat brzmienia w raz z mechaniczną trakturą. Jest to jedyny zachowany przykład mechanizmu i wnętrza wykonany ręką Brandtnera.

Zabytki w kościele pw. św. Leonarda:

- późnorenesansowy ołtarz z pocz. XVII w. ze skrzydłami i nasadą z pocz. XVIII w., z płaskorzeźbą Wniebowzięcia MB i rzeźbami świętych Leonarda i Jana Chrzciciela;
- ołtarz w kaplicy płn. – pocz. początku XVIII w. z gotyckim obrazem św. Leonarda, ok. 1460 r.;
- ołtarz w kaplicy pld. – z poł. XVIII w. z gotyckim krucyfiksem z 1500 r.;
- krypta kamienna z 1521 r.;
- drewniana płyta nagrobna ks. Jakuba Basińskiego z 1788 r.

5.5. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

Do obowiązków samorządu lokalnego należy ochrona zabytków, które znajdują się na terenie gminy. Zadania te precyzuje art. 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Gminy mają dbać między innymi o: „zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie” oraz zapobiegać „zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków”. Do obowiązków nałożonych przez ustawę na gminę należy: „uwzględnienie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska”, czemu ma służyć gminna ewidencja zabytków.

W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

- 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru,
- 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków,
- 3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Szczegółowe wytyczne na temat opracowania i prowadzenia gminnej ewidencji zabytków zostały określone w Rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (t. j. Dz. U. z 2021 r., poz. 56) oraz Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 września 2019 r. zmieniające ww. rozporządzenie.

Konsekwencją ujęcia obiektów lub obszarów niewpisanych do rejestru zabytków w gminnej ewidencji zabytków jest obowiązek uzgodnienia z wojewódzkim konserwatorem zabytków planowanych przy nich działań za pośrednictwem właściwego organu gminy lub organu administracji architektoniczno-budowlanej. Uzgodnienia z wojewódzkim konserwatorem zabytków w odniesieniu do ww. ustawy obiektów prowadzone są na etapie wydania decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego (art. 53. ust. 4 pkt 2, art. 60 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r.) oraz na etapie wydania decyzji o pozwoleniu na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego (art. 39 ust. 3 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane). Ponadto właściciele lub posiadacze zabytków ujętych w gminnej ewidencji zabytków mają obowiązek zawiadomienia wojewódzkiego konserwatora zabytków o wszelkich zagrożeniach, niekorzystnych zmianach oraz o zmianie stanu prawnego zabytku. Mają też obowiązek uczestniczenia w kosztach badań archeologicznych prowadzonych na swoim terenie.

Zawiadomienie o zamiarze włączenia karty adresowej zabytku, o sporządzeniu nowej karty adresowej zabytku albo o zamiarze wyłączenia karty adresowej zabytku z gminnej ewidencji zabytków umieszcza się na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej do czasu zamieszczenia informacji odpowiednio o włączeniu karty adresowej zabytku, o włączeniu nowej karty adresowej zabytku do gminnej ewidencji zabytków albo o wyłączeniu karty adresowej zabytku z gminnej ewidencji zabytków. Ponadto Wójt (burmistrz, prezydent miasta) o zamiarze włączenia karty adresowej zabytku do gminnej ewidencji zabytków, o sporządzeniu nowej karty adresowej zabytku albo o zamiarze wyłączenia karty adresowej zabytku z gminnej

ewidencji zabytków zawiadamia właściciela lub posiadacza zabytku albo nieruchomości lub rzeczy ruchomej, która przestała być zabytkiem, na co najmniej 14 dni przed planowanym terminem włączenia karty adresowej zabytku do gminnej ewidencji zabytków albo wyłączenia tej karty z gminnej ewidencji zabytków.

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zmieniona w 2010 r., istotnie wzmacnia rangę gminnej ewidencji zabytków, poprzez między innymi obowiązek uzgadniania z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków projektów decyzji o ustaleniu warunków zabudowy i zagospodarowania terenu (WZIZT) oraz projektów budowlanych dotyczących obiektów ujętych między innymi w gminnej ewidencji zabytków.

Zgodnie z art. 21 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami podstawą do sporządzania programów opieki jest gminna ewidencja zabytków.

Gminna ewidencja zabytków miasta Słupca została wykonana przy opracowaniu w 2017 r., przyjęta Zarządzeniem nr 82 Burmistrza Miasta Słupcy z dnia 16.08.2017 r. Spis obiektów ujętych w GEZ zawierają Załącznik nr 1 i Załącznik nr 2. Ewidencja jest dokumentem otwartym – powinna być stale weryfikowana i aktualizowana. Dotyczy to także włączania nowych obiektów do GEZ.

5.5.1. Zabytki archeologiczne w gminnej ewidencji zabytków

Stanowiska archeologiczne są bardzo ważnym elementem krajobrazu kulturowego i stanowią podstawę wiedzy o najdawniejszych dziejach okolic miasta Słupca. Ewidencja stanowisk archeologicznych nie jest jednak zbiorem zamkniętym i nie można wykluczyć, że w wyniku dalszej weryfikacji lub prowadzonych prac ziemnych nie uda się zidentyfikować nowych śladów osadniczych.

Zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wszystkie zabytki archeologiczne, bez względu na stan zachowania, podlegają ochronie i opiece. Na obszarach występowania stanowisk archeologicznych oraz w strefie ich ochrony, prowadząc inwestycje wymagające robót ziemnych, przed uzyskaniem pozwolenia na budowę lub przed rozpoczęciem prac ziemnych, należy przeprowadzić ratownicze badania archeologiczne w zakresie uzgodnionym z wojewódzkim konserwatorem zabytków. Wyniki badań często stanowią jedyną dokumentację następujących po sobie faktów osadniczych na tym terenie. Pozwalają one skorygować, uszczegółowić i potwierdzić informacje uzyskane ze źródeł pisanych. Pozyskany w trakcie badań materiał ruchomy umożliwia uzupełnienie danych o kulturze materialnej mieszkańców. Należy przy tym pamiętać, że zasięg stanowisk archeologicznych został wyznaczony na mapach na podstawie badań powierzchniowych i niekoniecznie może dokładnie odpowiadać zasięgowi występowania pozostałości osadnictwa pradziejowego pod ziemią. Dlatego należy traktować go zawsze orientacyjnie, ponieważ może okazać się, że obiekty archeologiczne zalegają także w sąsiedztwie wyznaczonego na podstawie obserwacji powierzchniowej, zasięgu stanowiska. Niezbędne jest także określenie zasad ochrony zabytków archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w gminnej ewidencji zabytków, lub przeznaczonych do ujęcia w gminnej ewidencji zabytków, w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, warunkach zabudowy i inwestycjach celu publicznego oraz respektowanie przez inwestorów zapisów dotyczących ochrony zabytków archeologicznych zawartych w opiniach i decyzjach właściwego miejscowo konserwatora zabytków, zgodnie z ustawą o ochronie i opiece nad zabytkami.

W celu ochrony stanowisk archeologicznych i nawarstwień kulturowych podczas inwestycji związanych z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu, ważne jest określenie zasad ochrony zabytków archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w ewidencji zabytków, w planach zagospodarowania przestrzennego oraz respektowanie przez inwestorów zapisów dotyczących ochrony zabytków archeologicznych w opiniach i decyzjach Kierownika Delegatury w Koninie Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu.

Od końca lat 70. XX w. wdrażany jest program tzw. AZP (Archeologiczne Zdjęcie Polski) – podział terenu całej Polski na pola, na których prowadzi się badania powierzchniowe. Na obszarze miasta Słupca zlokalizowano 26 stanowisk archeologicznych o zróżnicowanym znaczeniu. Wśród nich są obiekty istotne

z historycznego punktu widzenia, które mogą być znakomitą elementem promocyjnym, wykorzystywanym w turystyce kulturalnej. Wymagają jednak odpowiedniego wyeksponowania w postaci wytyczenia szlaku oraz szczegółowego opisu historycznego i wizualizacji pierwotnego wyglądu.

Można wyróżnić dwa typy zabytków archeologicznych: ruchome i nieruchome. Zabytki ruchome to wszelkiego rodzaju przedmioty związane z działalnością człowieka w przeszłości, zarówno wytwory pracy ludzkiej, takie jak naczynia, narzędzia, ozdoby, broń itp., jak i tzw. ekofakty.

Z punktu widzenia ochrony dziedzictwa kulturowego szczególny problem stwarzają nieruchome zabytki archeologiczne, czyli materialne pozostałości dawnego środowiska osadniczego. Ze względu na pełnione dawniej funkcje wyróżniamy różne rodzaje stanowisk archeologicznych, takie jak: grodziska – pozostałości grodów, cmentarzyska – pozostałości dawnych cmentarzy, pozostałości osad wiejskich, miast itd.

Ze względu na wymagania związane z ochroną zabytków oraz ich znaczeniem dla tzw. turystyki dziedzictwa kulturowego, archeologiczne zabytki nieruchome można podzielić na zabytki widoczne – o własnej formie krajobrazowej i niewidoczne w krajobrazie.

Zabytki o własnej formie krajobrazowej to głównie pozostałości dawnych konstrukcji o różnorodnym przeznaczeniu, takich jak wały kamienne, ziemne, drewniano-ziemne, pozostałości infrastruktury osadniczej, mostów, dróg, grobli, a także ślady związane z kulturą symboliczną (niematerialną) w postaci pozostałości dawnych miejsc kultu, cmentarzy (nasypy kurhanów) itp. Stanowią one około 10% znanych stanowisk archeologicznych.

Najczęściej przedmiotem zainteresowania zarówno turystów, jak i geografów turystyki oraz służb konserwatorskich, są stanowiska archeologiczne o wyraźnej, widocznej w terenie formie krajobrazowej. Dlatego grodziska, tj. pozostałości dawnych grodów, są najczęściej wspominane w przewodnikach, jako miejsca atrakcyjne dla turystyki.

Na obszarze miasta Słupca, jako najstarsze zlokalizowano ślady ludności z okresu mezolitu. Była to koczująca ludność zajmująca się myślistwem, rybołówstwem i zbieractwem. Natomiast z okresu neolitu, gdy podejście człowieka do przyrody ewoluowało w stronę osiadłego trybu życia i hodowli zwierząt, pochodzą ślady osadnictwa ludności kultury pucharów lejkowatych i ceramiki sznurkowej.

Epoka żelaza i związana z nią kultura łużycka to dobrze zbadane i poznane stanowiska, między innymi grodzisko na Jeziorze Słuckim, osada otwarta i grobla w Słupcy, której makietę można oglądać w Muzeum Regionalnym w Słupcy. W późniejszym okresie tej epoki – lateńskim (400-100 lat p.n.e.) pojawiła się tu ludność kultury pomorskiej. W okresie rzymskim na obszarze żyła tu ludność kultury przeworskiej, trudniąca się hutnictwem i kowalstwem, a także handlem. Wśród znalezisk z tego okresu są miecze, groty z żelaza, brązu, kości, gliny, a także naczynia toczone na kole garncarskim czy monety rzymskie. U schyłku okresu rzymskiego pojawiła się na krótko ludność germańska, nastąpiło także zahamowanie handlu i wymiany towarowej. Kolejnymi osadnikami byli już Słowianie.

Grodzisko pierścieniowate w Słupcy – st. 1, ob. AZP 55-37/39, wpisane do rejestru zabytków pod numerem 412/Wlkp/C decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu z dnia 22.03.2011 r. objęte jest ścisłą ochroną konserwatorską zgodnie z art. 7, ust. 1, Ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. Dlatego zakazuje się prowadzenia wszelkich robót budowlanych czy przemysłowych na terenie wyżej wymienionego stanowiska. Grodzisko zostało oznakowane poprzez ustawienie tablicy informacyjnej na brzegu jeziora.

W najbliższych latach w mieście planowane są inwestycje, które wiązać się z pracami ziemnymi, przez co niosą zagrożenia dla zabytków archeologicznych. Do działań takich należą:

1. Rewitalizacja rynku (nasadzenia, ławeczki, skrzynka na prąd, kostka granitowa).
2. Prace na ul. 3 Maja (kanalizacja deszczowa, oświetlenie, chodniki).

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego miasta – analiza SWOT

Analiza SWOT stanowi jedną z najpopularniejszych technik analitycznych, pozwalających na porządkowanie informacji oraz diagnozowanie sytuacji wspólnoty samorządowej w konkretnym aspekcie. Stanowi użyteczną pomoc przy dokonywaniu oceny zasobów i otoczenia danej jednostki samorządu terytorialnego, ułatwia też identyfikację problemów i określenie priorytetów rozwoju. Jej nazwa to skrót od pierwszych liter angielskich słów, stanowiących jednocześnie pola przyporządkowania czynników mogących mieć wpływ na powodzenie planu strategicznego – silne strony, słabe strony, szanse i zagrożenia.

Czynniki rozwoju podzielić można – ze względu na ich pochodzenie – na wewnętrzne, na które społeczność lokalna ma wpływ (silne i słabe strony), oraz na czynniki zewnętrzne – umiejscowione w bliższym i dalszym otoczeniu jednostki (szanse i zagrożenia), na które społeczność lokalna nie ma bezpośredniego wpływu. Jednocześnie czynniki te można podzielić według kryterium charakteru wpływu na społeczność lokalną, dzięki czemu wyróżnić można czynniki: pozytywne, czyli atuty i szanse, oraz negatywne, czyli słabości i zagrożenia.

W Tabeli nr 3 zostały przedstawione silne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia dotyczące zasobu zabytkowego, warunków dla realizacji działań w zakresie inicjowania, wspierania, koordynowania badań i prac budowlanych w odniesieniu do nieruchomości zabytkowych, jak również upowszechniania i promowania dziedzictwa materialnego i niematerialnego dla rozwoju miasta Słupcy.

Tabela nr 3. Analiza SWOT

CZYNNIKI WEWNĘTRZNE I ZEWNĘTRZNE MAJĄCE WPŁYW NA DZIEDZICTWO KULTUROWE MIASTA SŁUPCY	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
• opracowana gminna ewidencja zabytków; • miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego zawierające kierunki ochrony dziedzictwa kulturowego; • systematyczna ochrona zabytków poprzez udzielanie co roku dotacji na prace konserwatorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków; • zachowany zabytkowy układ urbanistyczny miasta; • park miejski z historycznym układem przestrzennym, kompozycją zieleni i historycznym drzewostanem; • aktywnie działające instytucje zajmujące się szerzeniem kultury, m.in. Miejski Dom Kultury, Muzeum Regionalne, Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna Słupeckie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne; • miejska trasa turystyczna (obejmująca najatrakcyjniejsze punkty turystyczne w mieście oraz multimedialne wideoprezentacje obiektów); • gmina należy do Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Unia Nadwarciańska”; • organizowanie imprez kulturalnych; mających na celu promocję miasta, m.in. Wawrzynki Słupeckie.	• niewystarczająca promocja turystyczna; • brak odrębnego punktu informacyjnego promującego walory turystyczne miasta; • niezadowalający stan zachowania obiektów mieszkalnych ujętych w gminnej ewidencji zabytków; • rozwój budownictwa mieszkalnego dewaloryzujący historyczny układ przestrzenny; • niewystarczająco rozwinięta baza usług kulturalno-rekreacyjnych; • nieprawidłowe modernizacje obiektów zabytkowych; • częściowe oznakowanie obiektów zabytkowych; • brak integracji społecznej wokół rozwiązywania problemów związanych z rewaloryzacją obiektów zabytkowych.

SZANSE	ZAGROŻENIA
• wzrastająca liczba właściwie przeprowadzanych prac remontowo-budowlanych przez prywatnych właścicieli obiektów zabytkowych; • udział miasta w strukturze Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Unia Nadwarciańska”; • występowanie obiektów i zespołów zabytkowych mogących zainteresować potencjalnych turystów; • dynamicznie rozwijającą się działalność kulturalną; • stworzenie warunków dla lokalizacji wydarzeń kulturalnych o ponadlokalnym znaczeniu; • zwiększający się napływ turystów; • kreowanie nowych obszarów i produktów turystycznych w oparciu o atrakcyjny sposób zagospodarowania obiektów zabytkowych; • duży potencjał rozwojowy wynikający z lokalizacji miasta przy drodze krajowej nr 92 oraz autostradzie A2; • systematyczne opracowywanie aktualizacji dokumentów na poziomie miasta; • rosnąca rola samorządu włączającego się w sferę ochrony dziedzictwa; • wprowadzenie i egzekwowanie polityki ochrony walorów środowiska naturalnego i kształtowania przestrzennego; • możliwość wsparcia finansowego z różnych źródeł, w tym ze środków Unii Europejskiej; • wzrost dotacji na prace z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami, w tym na prace konserwatorskie i obiekty ujęte w gminne ewidencji zabytków.	• brak realnych systematycznych zachęt dla prywatnych inwestycji w zabytki; • pogarszający się stan techniczny niektórych obiektów zabytkowych na terenie miasta; • bardzo wysokie koszty remontów obiektów zabytkowych; • umieszczanie na budynkach objętych ochroną konserwatorską oraz w obrębie obszarów objętych ochroną konserwatorską reklam zwłaszcza o charakterze wielkoformatowym; • wymiana oryginalnej stolarki okiennej i drzwiowej na okna i drzwi wykonane z PCV nie pozwalające odtwarzać dawnych elementów detalu; • niewiele zdefiniowanych programów operacyjnych oraz zakresów wsparcia dla przyszłej perspektywy finansowej Unii Europejskiej (na lata 2021-2027); • działania inwestycyjne prowadzone m.in. przez prywatnych właścicieli obiektów, w których interes indywidualny inwestora jest przedkładany nad dobro społeczne, tj. dobro zabytku; • samowola budowlana – wprowadzanie elementów obcych, nowej zabudowy, np. nieprzemyślanej, niezgodnej z historyczną kolorystyką; • niedostosowanie sposobu użytkowania niektórych obiektów zabytkowych do ich charakteru; • odpływ wysoko wykwalifikowanej kadry z terenu miasta, migracja zarobkowa młodszych pokoleń i związane z tym zatracać więzi z regionem; • w odniesieniu do dziedzictwa archeologicznego na terenie miasta: – inwestycje budowlane i przemysłowe; – nielegalna eksploatacja piasnic i żwirowni, – głęboka orka w obrębie pól, – działalność tzw. poszukiwaczy skarbów z wykrywaczami metali – wykorzystywanie ciężkiego sprzętu w rolnictwie – rozwój budownictwa na obrzeżach miast oraz budowa dróg i obwodnic, czyli te inwestycje, które wymagają prowadzenia prac ziemno-budowlanych.

7. Założenia programowe oraz zasady oceny realizacji Gminnego programu opieki nad zabytkami

- Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami określa główne cele GPOnZ, do których należą:
- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,
 - uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
 - zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
 - wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
 - podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
 - określenie warunków współpracy w właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków,
 - podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

W GPOnZ wyznaczono dwa priorytety, kierunki działań oraz zadania, które są kontynuacją działań określonych w Gminnym programie opieki nad zabytkami miasta Słupcy na lata 2017-2020. Zostały one sformułowane w perspektywie wieloletniej i wykraczają często poza czteroletni okres obowiązywania GPOnZ. Określone priorytety należy traktować jako równorzędne. Poprawa stanu dziedzictwa kulturowego nie będzie możliwa bez powstania świadomej potrzeby jego zachowania oraz działań związanych z użytkowaniem zabytków w sposób odpowiedni dla ich walorów. Suma działań powinna powodować aktywizację społeczną, ekonomiczną i podniesienie atrakcyjności regionu.

Możliwy jest podział realizacji zadań na podokresy w powiązaniu z ustawowym obowiązkiem złożenia po 2 latach przez władze miasta sprawozdania z częściowego wykonania GPOnZ. Wykonanie takiego sprawozdania, powinno być poprzedzone oceną poziomu realizacji GPOnZ, która powinna uwzględniać: wykonanie zadań, które zostały przyjęte do realizacji w czteroletnim okresie obowiązywania GPOnZ oraz efektywność ich wykonania. Sposób weryfikacji zadań został ujęty w ostatniej kolumnie w Tabeli nr 4 i 5.

W związku z wyznaczonymi celami głównymi samorząd w kwestii dziedzictwa kulturowego powinien kierować się następującymi priorytetami:

Priorytet I: Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego miasta, jako element rozwoju gospodarczo-społecznego.

Priorytet II: Promocja dziedzictwa kulturowego i edukacja służąca budowaniu tożsamości kulturowej mieszkańców miasta.

Tabela nr 4. Kierunki działań i zadania w ramach Priorytetu nr I

PRIORYTET I: Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego miasta, jako element rozwoju gospodarczo-społecznego.		
KIERUNKI DZIAŁAŃ	ZADANIA	SPOSÓB WERYFIKACJI
Działania zmierzające do poprawy stanu zachowania obiektów zabytkowych.	Realizacja zadań własnych miasta w kwestii poprawy stanu i utrzymania obiektów zabytkowych, będących jej własnością lub współwłasnością.	Jakie obiekty wyznaczono do remontu, co zrealizowano, zakres działań, wartość inwestycji, czy pozyskano dofinansowanie/dotacje
	Planowane działania przy zabytkach: 1. Układ urbanistyczny, rewitalizacja rynku (nasadzenia, ławeczki, skrzynka na prąd, kostka granitowa). 2. Prace przy ul. 3 Maja (kanalizacja deszczowa, oświetlenie, chodniki, nawierzchnia drogowa). 3. Z inicjatywy Słupckiego Towarzystwa	Zakres prac, z kim współpracowano, wartość poniesionych środków, czy otrzymano dotacje

	Spółeczno-Kulturalnego wyremontowane zostaną schody łączące ulice: Kościelną i Okopową, czyli symbolicznie dawne stare miasto z terenami położonymi tuż za murami miejskimi. Powstanie też tam mural przedstawiający słupeckich wojów.	
	Coroczne uchwalanie przez Radę Miasta wysokości środków przeznaczonych na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.	Poziom % dotacji w budżecie miasta, wartość przekazanych dotacji, ilość złożonych wniosków, kwota wnioskowanych dotacji, ile obiektów poddano pracom, zakres prac
	Zapoznanie właścicieli i dysponentów obiektów zabytkowych z możliwościami uzyskania dotacji i środków pozabudżetowych na określone zadania z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami.	W jakiej formie informowano, gdzie, z kim współpracowano
	Rozpropagowanie możliwości uzyskania nagrody za osiągnięcia w dziedzinie twórczości artystycznej, upowszechniania i ochrony kultury.	Jakie działania podjęto, czy i ile złożono wniosków
Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb turystycznych i edukacyjnych.	Promocja i rozbudowa miejskiej trasy turystycznej, np. poprzez stworzenie wirtualnego przewodnika po mieście – stworzenie punktów dostępu do aplikacji oraz e-budek.	Gdzie i jak promowano, z kim współpracowano
	Zaopatrzenie wszystkich obiektów wpisanych do rejestru zabytków w tablice informujące o ich historii i znaczeniu dla regionu.	Ile obiektów oznakowano, z kim współpracowano, jakie działania podjęto, wartość poniesionych środków
Działania organizacyjne związane z ochroną zabytków i dziedzictwa kulturowego.	Zadania dla gminnej ewidencji zabytków: 1. Zakładanie nowych kart adresowych dla zabytków dotychczas nierozpoznanych i nie uwzględnionych w ewidencji, a istotnych dla obrazu dziedzictwa kulturowego na terenie miasta; 2. Systematyczne uzupełnianie kart adresowych o uzyskane nowe dane i aktualizowaną w przypadku zmian w wyniku rozbiorów i remontów dokumentację fotograficzną; 3. Skreślenia z ewidencji obiektów nieistniejących oraz takich, które utraciły cechy zabytkowe w wyniku modernizacji. Działania przy obiektach ujętych w gminnej ewidencji zabytków wymagają opiniowania, uzgodnienia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.	Ilość przeprowadzonych aktualizacji, czy dodano/usunięto obiekt z ewidencji, czy przyjęto zmianę Zarządzeniem dla gminnej ewidencji zabytków
	Wykonanie aktualizacji gminnej ewidencji zabytków uwzględniającą karty włączone do wojewódzkiej ewidencji zabytków Zarządzeniem WWKZ Nr 45/WEZ/2019 z dnia 16.10.2019 r. do końca pierwszego kwartału 2022 r.	Czy wykonano, ile kart dodano, ile usunięto

	Opracowywanie sprawozdań z realizacji zadań GPOnZ zgodnie z przepisami co dwa lata, następnie przedstawienie sprawozdania na sesji Rady Miasta.	Czy opracowano sprawozdania, czy były prezentowane na sesji
	Podjęcie uchwały w sprawie udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach ujętych w gminnej ewidencji zabytków.	Czy podjęto uchwałę
	Uwzględnianie ochrony zabytków znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, decyzjach o warunkach zabudowy oraz w decyzjach o ustaleniu lokalizacji celu publicznego.	Czy i jak są chronione obiekty ujęte w GEZ
	Okresowa aktualizacja Planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych.	Czy wykonywano aktualizację Planu
	Prowadzenie monitoringu możliwości pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych, w tym również z różnych programów i inicjatyw europejskich, przeznaczonych na działania związane z ochroną dziedzictwa kulturowego.	W jakiej formie monitorowano, czy z kimś współpracowano, ilość złożonych wniosków, wartość pozyskanych funduszy

Tabela nr 5. Zadania w ramach Priorytetu nr II

PRIORYTET II: Promocja dziedzictwa kulturowego i edukacja służąca budowaniu tożsamości kulturowej mieszkańców miasta.		
KIERUNKI DZIAŁAŃ	ZADANIA	SPOSÓB WERYFIKACJI
Edukacja społeczności lokalnej w kwestii znaczenia dziedzictwa dla regionu.	Organizowanie i wspieranie organizacji konkursów, wystaw, imprez, kiermaszy, rajdów i festynów kulturowych z dziedzictwem kulturowym w tle przy ścisłej współpracy np. z Miejskim Domem Kultury i Muzeum Regionalnym, Miejską i Powiatową Biblioteką Publiczną, Słupckim Towarzystwem Społeczno-Kulturalnym, Lokalną Grupą Działania Stowarzyszeniem „Unia Nadwarciańska”.	Jakie działania realizowano, gdzie, w jakiej formie, czego dotyczyły, z kim współpracowano, wartość zaplanowanych/poniesionych środków
	Kontynuacja edukacji regionalnej w szkołach – współpraca z instytucjami i organizacjami propagującymi edukację regionalną, udział uczniów w konkursach o tematyce regionalnej.	
Zapewnienie szerokiego dostępu do informacji o dziedzictwie kulturowym regionu i zabytkach.	Udostępnianie na stronach internetowych Urzędu Miasta informacji o zabytkach.	Jakie informacje udostępniono, dla ilu obiektów, ilość odsłon
	Aktywna współpraca z mediami w celu promocji zabytków i upowszechniania działań związanych z opieką nad zabytkami.	Z kim współpracowano, czy i gdzie zamieszczono informacje, na jaki temat
	Oznakowanie obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków w Systemie Informacji Przestrzennej.	Czy oznakowano obiekty, ilość odsłon

Popularyzacja dziedzictwa kulturowego regionu.	Wydawanie i wspieranie publikacji (w tym folderów promocyjnych, przewodników) poświęconych dziedzictwu kulturowemu i historii regionu.	Ilość wydanych publikacji, ilość osób zainteresowanych publikacjami
	Wspieranie imprez kulturalnych, popularyzujących dziedzictwo kulturowe miasta, takich jak np. Wawrzynki Słupeckie, Parada strojów „Dawnej Słupcy”, Gra miejska śladami słupeckich zabytków.	Jakie imprezy zorganizowano, gdzie, z kim współpracowano, wartość poniesionych środków
	Wykreowanie produktu turystycznego, który stanie się wizytówką miasta, np. wawrzynkowe ciastka.	Czy powstał produkt, forma promocji, gdzie

8. Instrumentarium realizacji Gminnego programu opieki nad zabytkami

GPOnZ realizowany będzie poprzez wykonanie wskazanych zadań, na rzecz osiągnięcia przyjętych kierunków działań. Podstawę instrumentarium stanowią obowiązujące przepisy prawa oraz zawarte w nich regulacje. Regulacje te dotyczą instrumentów ekonomiczno-prawnych, społecznych oraz finansów publicznych. Zakłada się, że zadania określone w niniejszym GPOnZ będą wykonywane za pomocą następujących instrumentów:

- **instrumenty prawne**, wynikające z obowiązujących przepisów prawnych:

- wpis do rejestru zabytków,
- decyzje administracyjne z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami, np. wojewódzkiego konserwatora zabytków;
- ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
- ustawa o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz niektórych innych ustaw,
- ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- ustawa Prawo budowlane,
- ustawa Prawo ochrony środowiska,
- ustawa o ochronie przyrody,
- ustawa o gospodarce nieruchomościami,
- ustawa o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej,
- ustawa o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu.

- **instrumenty finansowe:**

- finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz dotacje, subwencje,
- współpraca pomiędzy podmiotami publicznymi a sektorem prywatnym w ramach „Partnerstwa publiczno-prywatnego” (PPP).

- **instrumenty społeczne:**

- prowadzenie działań z zakresu współpracy i współdziałania z właścicielami oraz użytkownikami zabytków (władzami kościelnymi i parafiami, osobami fizycznymi), a także edukacja i informacja odnośnie dziedzictwa kulturowego miasta Słupcy),
- edukacja kulturowa,
- pozyskanie poparcia społecznego na rzecz ochrony środowiska kulturowego,
- współdziałanie z organizacjami społecznymi.

• **instrumenty koordynacji:**

- realizacja projektów i programów miasta Słupcy dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego miasta (np. strategia rozwoju, plany rozwoju lokalnego, programy ochrony środowiska przyrodniczego, koncepcje, plany rewitalizacji),
- współpraca z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków,
- współpraca z sąsiednimi samorządami w celu wypracowania wspólnej polityki ochrony środowiska kulturowego i przyrodniczego.

• **instrumenty kontrolne:**

- aktualizacja i weryfikacja gminnej ewidencji zabytków,
- oceny zmian w zagospodarowaniu przestrzennym miasta Słupcy,
- sporządzanie co dwa lata sprawozdania z realizacji GPOnZ oraz aktualizacja GPOnZ związana z ustawowym czteroletnim okresem obowiązywania,
- monitorowanie stanu zachowania i funkcjonowania środowiska kulturowego,
- prowadzenie stałej obserwacji procesów i zjawisk istotnych z punktu widzenia realizacji GPOnZ.

9. Źródła finansowania Gminnego programu opieki nad zabytkami

Zgodnie z obowiązującą ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, dbałość o zabytek polega między innymi na zapewnieniu warunków do dokumentowania zabytku, popularyzacji wiedzy o nim, prowadzeniu prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych oraz utrzymaniu zabytku i jego otoczenia w jak najlepszym stanie. Finansowanie tych działań jest obowiązkiem nie tylko właściciela zabytku, lecz także każdego podmiotu mającego tytuł prawny do zabytku, a więc trwałych zaradców, użytkowników wieczystych. Dla jednostki samorządu terytorialnego posiadającej tego rodzaju tytuł prawny do obiektu, opieka nad zabytkiem jest zadaniem własnym. Ochrona zabytków i opieka nad nimi, a także wszelkie działania związane ze zmianą ich funkcji w przestrzeni publicznej oraz ich popularyzacją i udostępnianiem społecznym, mogą być finansowane z różnych źródeł w zależności od typu działań.

Niniejszy rozdział wskazuje możliwości w zakresie pozyskiwania dodatkowych środków ze źródeł pozabudżetowych. Ważne jest, by władze miasta z własnej inicjatywy podjęły próbę wygospodarowania w budżecie środków przeznaczonych na realizację zapisów GPOnZ. Tym bardziej, że znaczna część źródeł zewnętrznych wymaga zapewnienia wkładu własnego w finansowanych przez nie projektach. Główny obowiązek związany z opieką, ochroną oraz finansowaniem wszelkich prac konserwatorskich lub robót budowlanych, spoczywa na właścicielach i użytkownikach obiektów zabytkowych.

Źródła zewnętrznego finansowania można podzielić następująco:

• **źródła krajowe:**

- dotacje Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- dotacje wojewódzkiego konserwatora zabytków,
- dotacje wojewódzkie,
- dotacje gminne,
- Fundusz Termomodernizacji i Remontów,
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW),
- programy operacyjne Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- fundusze od fundacji,
- Narodowy Fundusz Ochrony Zabytków,
- Fundusz Kościelny.

• **źródła pozostałe:**

- źródła unijne w ramach funduszy strukturalnych,
- źródła pozaunijne – Mechanizm Norweski i Mechanizm Finansowy EOG.

9.1. Dotacje

Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, dotacja może zostać udzielona osobie fizycznej, jednostce samorządu terytorialnego lub innej jednostce organizacyjnej będącej właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków. Dotacja udzielana jest na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych, planowanych do przeprowadzenia w roku złożenia wniosku lub następnym, bądź na zasadzie refundacji poniesionych już nakładów przed upływem 3 lat po wykonaniu prac.

Art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami określa szczegółowo wykaz działań, które mogą podlegać dofinansowaniu. Dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane może obejmować wyłącznie nakłady konieczne poniesione na przeprowadzenie następujących działań:

- sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich,
- przeprowadzenie badań konserwatorskich lub architektonicznych,
- wykonanie dokumentacji konserwatorskiej,
- opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich,
- wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego,
- sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz,
- zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku,
- stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku,
- odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki,
- odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności,
- odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych odrzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych,
- modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności,
- wykonanie izolacji przeciwwilgociowej,
- uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomych o własnych formach krajobrazowych,
- działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu,
- zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków,
- zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

Standardowo dotacja udzielana jest w wysokości do 50% nakładów koniecznych na wykonanie powyższych działań. Natomiast wysokość dotacji może zostać zwiększona, nawet do 100% nakładów koniecznych, w wypadku jeżeli:

- zabytek posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową,
- wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem, technologicznym prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych,

– stan zachowania zabytku wymaga niezwłocznego podjęcia prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych.

Jednocześnie łączna kwota dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków, udzielonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, wojewódzkiego konserwatora zabytków bądź organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, nie może przekraczać wysokości 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

• **Dotacje Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków** – przyznawane są zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 sierpnia 2017 roku w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.

Środki finansowe na dany rok pozostające w dyspozycji Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków przyznawane są na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach ruchomych i nieruchomych na podstawie wniosków złożonych przez właścicieli lub posiadaczy zabytków, wg wzorów zamieszczonych na stronie internetowej Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu. Na stronie znajduje się także regulamin wewnętrzny przyznawania dotacji,

• **Dotacje wojewódzkie i powiatowe**

Dofinansowanie prac przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków odbywa się na podstawie art. 81 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz na podstawie uchwały Sejmiku Województwa/Powiatu w sprawie trybu i zasad przyznawania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy tym zabytku.

Dotacje Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego – zasady udzielania dotacji przez Województwo szczegółowo określa Uchwała nr XXIX/409/08 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 1 grudnia 2008 r. Dotacje udzielane są w ramach otwartego konkursu ofert na zadania publiczne Województwa Wielkopolskiego w dziedzinie ochrony dziedzictwa kulturowego – ochrona zabytków i opieka nad zabytkami. Podstawą udzielenia dotacji jest prawidłowo złożony wniosek wraz z kompletem załączników.

Dotacje Starostwa Powiatu Słupckiego – przyznawane są zgodnie z podjętą uchwałą nr XXI/118/04 Rady Powiatu Słupckiego z dnia 29 grudnia 2004 r. w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.

• **Dotacje gminne**

Zgodnie z art. 81 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, ustawą o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz niektórych innych ustaw oraz zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 713 ze zm.), dofinansowanie na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków może być udzielone przez organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale. Dla jednostki samorządu terytorialnego, posiadającej tytuł prawny do obiektu, opieka nad zabytkiem jest ponadto jej zadaniem własnym. Zasady i tryb postępowania o udzielenie dotacji z budżetu gminy na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków określa odpowiednia uchwała podjęta przez radę gminy.

Dotacje z budżetu Miasta Słupcy – reguluje uchwała nr XV/72/07 Rady Miasta Słupcy z 29 listopada 2007 r. w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków. Zgodnie z uchwałą, dotacja może być udzielana na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane określone w art. 77 ustawy z dnia 23 lipca 2003 o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Wniosek należy złożyć do dnia 30 września roku poprzedzającego rok, w którym

dotacja ma być udzielona. Wniosek zostanie rozpatrzony do 30 dni od dnia przyjęcia przez Radę Miasta uchwały budżetowej.

Dodatkowo w 2011 r. Rada Miasta Słupcy podjęła uchwałę w sprawie szczegółowych zasad i trybu przyznawania nagród za osiągnięcia w dziedzinie twórczości artystycznej, upowszechniania i ochrony kultury (Uchwała Nr VII/34/11 Rady Miasta Słupcy z dnia 31 marca 2011 r.). Warunkiem przyznania nagrody jest złożenie wniosku. Formularz jest zamieszczony na stronie internetowej Urzędu Miasta (zakładka: Dla mieszkańca/Biuro Obsługi Klienta/Karty informacyjne i druki/Referat Promocji/Nagrody za osiągnięcia twórczości artystycznej). Do chwili obecnej nie został złożony żaden wniosek, a zatem nagrody nie przyznano.

9.2. Źródła zewnętrznego finansowania – krajowe

• Konkurs „Zabytek Zadbane”

„Zabytek Zadbane” jest corocznym konkursem ogłaszanym przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Nadzór nad konkursem sprawuje Generalny Konserwator Zabytków. Od 2011 r. podmiotem realizującym procedurę konkursową jest Narodowy Instytut Dziedzictwa.

Konkurs skierowany jest do właścicieli, posiadaczy i zarządców zabytkowych obiektów wpisanych do rejestru zabytków. Jego celem jest promocja opieki nad zabytkami i upowszechnianie najlepszych wzorów właściwego utrzymania i zagospodarowania obiektów. Charakter edukacyjny konkursu polega na popularyzacji wiedzy dotyczącej właściwego postępowania z zabytkami architektury podczas ich użytkowania oraz w trakcie przeprowadzanych remontów.

Obiekty można zgłaszać w 6 kategoriach:

- 1) Utrwalenie wartości zabytkowej obiektu,
- 2) Rewaloryzacja przestrzeni kulturowej i krajobrazu (w tym założenia dworskie i pałacowe),
- 3) Adaptacja obiektów zabytkowych,
- 4) Architektura i budownictwo drewniane,
- 5) Architektura przemysłowa i budownictwo inżynierskie,
- 6) Kategoria specjalna: właściwe użytkowanie i stała opieka nad zabytkiem.

• Fundusz Termomodernizacji i Remontów

Celem rządowego programu wsparcia remontów i termomodernizacji jest poprawa stanu technicznego istniejących zasobów mieszkaniowych, ze szczególnym uwzględnieniem ich termomodernizacji. Z programu mogą skorzystać właściciele zasobów mieszkaniowych (gminy, spółdzielnie mieszkaniowe, właściciele mieszkań zakładowych i prywatni właściciele). Jego beneficjentami są także osoby mieszkające w budynkach objętych programem, gdyż poprawia się komfort zamieszkiwania z jednoczesnym zmniejszeniem opłat za energię cieplną.

Program realizowany na podstawie ustawy o wspieraniu termomodernizacji i remontów obejmuje dwa główne moduły – wsparcie przedsięwzięć termomodernizacyjnych i wsparcie przedsięwzięć remontowych. Wprowadza on także dodatkowe wsparcie dla właścicieli budynków mieszkalnych objętych w przeszłości czynszem regulowanym. Wsparcie jest udzielane w postaci tzw. premii, czyli spłaty części kredytu wykorzystanego na realizację przedsięwzięcia. Spłata jest dokonywana ze środków Funduszu Termomodernizacji i Remontów, obsługiwanego przez Bank Gospodarstwa Krajowego i zasilanego ze środków budżetu państwa.

- **Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW)**

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) jest głównym źródłem finansowania w Polsce inwestycji proekologicznych. Wraz z wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej NFOŚiGW tworzy system funduszy ekologicznych.

W ramach NFOŚiGW realizowane są projekty termomodernizacji zabytkowych budynków. Remonty termomodernizacyjne przyczynią się do redukcji zużycia energii pierwotnej i końcowej oraz spowodują obniżenie kosztów zużycia energii elektrycznej i ciepłej. Dodatkowo prace remontowe będą miały również walor konserwatorski, gdyż zostaną przeprowadzone w obiektach zabytkowych, cennych dla kultury narodowej.

- **Program Kultura – Interwencje**

Organizatorem Programu Kultura – Interwencje jest Narodowe Centrum Kultury. Jest on realizowany zgodnie z założeniami Paktu dla Kultury. Celem strategicznym Programu jest tworzenie warunków dla wzmacniania tożsamości i uczestnictwa w kulturze na poziomie regionalnym, lokalnym i krajowym poprzez finansowe wsparcie realizacji projektów upowszechniających dorobek kultury i zwiększających obecność kultury w życiu społecznym.

Koncepcja programu została oparta na założeniu, że uczestnictwo w kulturze sprzyja podnoszeniu kompetencji społeczeństwa, tworzeniu warunków do rozwijania aktywności twórczej i przygotowaniu obywateli do aktywnego udziału w różnych formach życia społecznego. O wsparcie w ramach programu Kultura – Interwencje mogą ubiegać się zarówno samorządowe instytucje kultury (z wyłączeniem instytucji współprowadzonych przez Ministra oraz jednostki samorządu terytorialnego), jak i organizacje pozarządowe.

- **Finansowanie z fundacji**

Kolejną możliwością pozyskiwania funduszy zewnętrznych jest finansowanie pochodzące z fundacji. Można tu wymienić np. fundacje bankowe, Fundację LOTTO Milion Marzeń, Fundację Polska Miedź – KGHM, Fundację PGNiG, Fundację Orange.

- **Narodowy Fundusz Ochrony Zabytków**

Dnia 1 stycznia 2018 r. weszły w życie przepisy ustawy z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, tworzące Narodowy Fundusz Ochrony Zabytków jako państwowy fundusz celowy. To jest pierwsze pozabudżetowe źródło ich finansowania. Fundusz początkowo zasilony zostanie z kar administracyjnych oraz nawiązek orzekanych przez sądy za przestępstwa popełniane przeciwko zabytkom. Nowelizacja zakłada wprowadzenie administracyjnych kar pieniężnych w miejsce grzywnien wyznaczanych wskutek postępowań w sprawach o wykroczenia. Grzywny, które były zasądzone przez sądy, były rażąco niskie. Niektórym opłacało się więc niszczyć zabytek, a grzywnę wpisać np. w koszty inwestycyjne. Kary administracyjne są nakładane przez wojewódzkich konserwatorów od 1 stycznia 2018 r.

Narodowy Fundusz Ochrony Zabytków pozwoli na szybkie dofinansowanie zabytków uszkodzonych, np. wskutek katastrof, jak powódzie czy pożary. Dodatkowe pieniądze pozwolą na pilne ratowanie zabytków, czyli naprawę uszkodzonego dachu, rynien czy powybijanych okien. Środkami Funduszu będzie dysponował Generalny Konserwator Zabytków, działający w imieniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

- **Program „Niepodległa” na lata 2017-2021**

Program dotacyjny „Niepodległa”, skierowany do organizacji pozarządowych i samorządowych instytucji kultury, ma wspierać organizatorów obchodów stulecia odzyskania niepodległości, którzy planują przygotowanie wydarzeń lokalnych i regionalnych. Budżet na dofinansowanie działań w ramach tego programu wynosi 6 milionów zł, a pojedynczy wniosek może uzyskać dotację od 8 do 150 tys. zł. Od organizatorów wymagane jest zapewnienie 15% udziału własnego. Rodzaje kwalifikujących się zadań: festiwale, koncerty, spektakle, wytyczenie i oznakowanie szlaków tematycznych i historycznych, tworzenie archiwów historii mówionej i archiwów społecznych, projekty animacyjno-edukacyjne, oparte na interakcji i współdziałaniu, np.: warsztaty, gry terenowe, questy, wystawy wraz z katalogami i publikacje.

- **Fundusz dopłat z Banku Gospodarstwa Krajowego w Warszawie**

Celem rządowego programu bezzwrotnego finansowego wsparcia budownictwa jest zwiększenie zasobu lokali mieszkalnych oraz lokali i pomieszczeń z zakresu pomocy społecznej, służących zaspokajaniu potrzeb osób o niskich i przeciętnych dochodach.

- **Fundusz Kościelny**

Fundusz Kościelny został powołany na mocy art. 8 ustawy z dnia 20 marca 1950 r. o przejęciu przez Państwo dóbr martwej ręki, poręczeniu proboszczom posiadania gospodarstw rolnych i utworzeniu Funduszu Kościelnego (Dz. U. Nr 9, poz. 87, z późn. zm.) jako forma rekompensaty dla kościołów za przejęte przez Państwo nieruchomości ziemskie.

Kościelne osoby prawne mogą ubiegać się o przyznanie dotacji z Funduszu Kościelnego na konserwację i remonty obiektów sakralnych i kościelnych o wartości zabytkowej w znaczeniu nadanym przez aktualne ustawodawstwo.

Szczegółowe informacje dotyczące zasad postępowania przy udzielaniu dotacji z Funduszu Kościelnego ogłasza Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji na stronie internetowej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, zwanego dalej „MSWiA”, oraz w BIP MSWiA.

9.2.1. Programy operacyjne Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Jednym z najważniejszych źródeł finansowania zadań związanych z ochroną i opieką zabytków są środki budżetu państwa będące w dyspozycji Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, który corocznie ogłasza stosowne konkursy.

Programy operacyjne Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego:

- **Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ochrona Zabytków**

Strategicznym celem programu jest zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, realizowane poprzez konserwację i rewaloryzację zabytków nieruchomych i ruchomych oraz ich udostępnianie na cele publiczne.

W ramach Programu można ubiegać się o dofinansowanie następujących rodzajów zadań:

- 1) prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków planowanych do przeprowadzenia w roku udzielenia dofinansowania;
- 2) prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków planowanych do przeprowadzenia w roku udzielenia dofinansowania dla zabytków wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO oraz uznanych za Pomnik Historii (dotyczy wpisów indywidualnych oraz obszarowych);
- 3) prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków przeprowadzonych w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia wniosku (po wykonaniu wszystkich prac lub robót określonych w pozwoleniu wydanym przez wojewódzkiego konserwatora zabytków);
- 4) prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków przeprowadzonych w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia wniosku (po wykonaniu wszystkich prac lub robót określonych w pozwoleniu wydanym przez wojewódzkiego konserwatora zabytków) dla zabytków wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO oraz uznanych za Pomnik Historii (dotyczy wpisów indywidualnych oraz obszarowych).

Do programu nie kwalifikują się zadania, które są współfinansowane ze środków europejskich.

O dofinansowanie w ramach programu mogą ubiegać się podmioty prawa polskiego, osoby fizyczne, jednostki samorządu terytorialnego lub inne jednostki organizacyjne, będące właścicielem lub posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru albo posiadające taki zabytek w trwałym zarządzie.

- **Program „Infrastruktura kultury”**

Celem programu jest poprawa warunków funkcjonowania instytucji i obiektów kultury. Przedmiotem dofinansowania mogą być modernizacje i remonty obiektów przeznaczonych na działalność kulturalną i edukacyjną, w zakresie kultury oraz przygotowanie dokumentacji technicznej do inwestycji.

- **Dotacje Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego na badania archeologiczne**

Celem programu jest ochrona dziedzictwa archeologicznego poprzez wspieranie kluczowych dla tego obszaru zadań, obejmujących niedestrukcyjne rozpoznanie i dokumentację zasobów dziedzictwa archeologicznego oraz opracowanie i publikację wyników przeprowadzonych badań archeologicznych.

W ramach programu można ubiegać się o dofinansowanie następujących rodzajów zadań służących ochronie dziedzictwa archeologicznego na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, realizowanych zgodnie z obowiązującymi przepisami w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami:

- 1) niedestrukcyjne rozpoznanie i dokumentacja zasobów dziedzictwa archeologicznego z wykorzystaniem metod tradycyjnych i nowoczesnych, m.in. badań powierzchniowych, prospekcji podwodnej, badań geofizycznych, prospekcji lotniczej, skaningu laserowego;
- 2) opracowanie, wraz z obowiązkową publikacją książkową, wyników przeprowadzonych badań archeologicznych, w tym analiza i konserwacja pozyskanych w ramach tych badań zabytków.

9.3. Źródła zewnętrznego finansowania – pozostałe

Poza podstawowymi źródłami finansowania jakimi są środki publiczne pochodzące z budżetu państwa oraz budżetów samorządów, finansowanie ochrony zabytków może odbywać się również przy znaczącym udziale funduszy pochodzących z Unii Europejskiej oraz Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego. W 2020 r. skończył się okres obowiązywania funduszy europejskich. Obecnie trwają prace nad konkretnymi programami w nowej perspektywie finansowej na lata 2021-2027 z funduszy Unii Europejskiej

- **Program Kultur, Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2014-2021**

Program Kultura, o całkowitym budżecie ponad 88 mln euro (z których 75 mln euro stanowią środki Mechanizmu Finansowego EOG, a przeszło 13 mln euro wkład krajowy) wdrażany jest przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego jako Operatora Programu, we współpracy z partnerami z państw-darczyńców: Norweska Rada Sztuki (ACN) i Norweski Dyrektoriat ds. Dziedzictwa Kulturowego (RA).

Program jest kontynuacją programów z obszaru wsparcia kultury wdrażanych przy wsparciu dwóch poprzednich edycji Funduszy norweskich i EOG.

Program koncentruje się na roli, jaką kultura i dziedzictwo kulturowe odgrywają w rozwoju lokalnym i regionalnym z uwzględnieniem nacisku na zatrudnienie, przedsiębiorczość w obszarze kultury i szkolenie zawodowe. Program powinien uwzględniać działania i inicjatywy w sztuce i kulturze, które promują włączenie mniejszości etnicznych i narodowych.

O wsparcie w ramach uruchamianego Programu mogą ubiegać się m.in. publiczne instytucje kultury, publiczne szkoły artystyczne i publiczne uczelnie artystyczne, organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego czy kościoły i związki wyznaniowe.

Dofinansowanie projektów może sięgać do 85% ich wartości.

• Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2021-2027 – Priorytet VIII „Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury”

W ramach tego priorytetu, możliwa jest ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego, zarówno materialnego, jak i niematerialnego. Realizowane inwestycje będą miały na celu efektywne wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego w osiąganiu korzyści społecznych i gospodarczych, zarówno w wymiarze krajowym, jak regionalnym i lokalnym. W ramach priorytetu możliwe są działania:

- Działanie 8.1 Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury
- Działanie 8.2 Ochrona zabytków.

Wsparcie będzie dotyczyło prac związanych z renowacją, konserwacją, rewaloryzacją i restauracją obiektów zabytkowych (i ich zespołów), jak również przebudowy i rozbudowy obiektów zabytkowych. Możliwy będzie również m.in. zakup urządzeń chroniących obiekt przed kradzieżą i zniszczeniem, a także zakup wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej.

• Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) i Norweski Mechanizm Finansowy 2014-2021

Mechanizm Finansowy EOG, obok funduszy strukturalnych, stanowi największe źródło zewnętrznego finansowania kultury w Polsce. Środki przeznaczone przez trzy kraje Europejskiego Obszaru Gospodarczego: Norwegię, Islandię i Liechtenstein, aktywnie wspierają działania między innymi z zakresu kultury. Środki nowej perspektywy - III edycja Mechanizmu Finansowego EOG (2014-2021) uruchomione zostały w 2016 r., a programy będą wdrażane do 2024 r. Program będzie opierać się na dwóch działaniach:

1. Zarządzanie dziedzictwem kulturowym - celem działania jest poprawa zarządzania dziedzictwem kulturowym poprzez stworzenie odpowiednich warunków do prowadzenia działalności kulturalnej zarówno w ramach ochrony dziedzictwa kulturowego, jak również w zakresie infrastruktury kulturalnej:

– Poddziałanie 1.1: Restauracja i rewitalizacja dziedzictwa kulturowego. W jego ramach możliwa jest ochrona, konserwacja, i/ lub rozbudowa zabytków nieruchomych z ich otoczeniem na potrzeby działalności kulturalnej, a także ochrona zabytkowych ogrodów i parków.

– Poddziałanie 1.2: Innowacyjne wykorzystanie infrastruktury do prezentacji dziedzictwa kulturowego. W jego ramach możliwa jest budowa, rozbudowa i remont infrastruktury kulturalnej.

2. Współpraca kulturalna – celem działania jest rozwój współpracy kulturalnej pomiędzy twórcami i uczestnikami życia kulturalnego oraz wzmacnianie stosunków dwustronnych pomiędzy podmiotami polskimi i instytucjami a instytucjami z Norwegii, Islandii i Liechtensteinu.

Dofinansowanie może sięgnąć 85% kosztów kwalifikowanych, w zależności od rodzaju beneficjenta. W związku z tym, że dokumenty programowe i kryteria przyznawania dotacji ulegają drobnym zmianom w każdym roku budżetowym, należy korzystać z aktualnie obowiązujących dokumentów.

10. Bibliografia

1. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.
2. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.
3. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.
4. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane.
5. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska.
6. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.
7. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami;
8. Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej.
9. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem.
10. Materiały udostępnione przez Urząd Miasta w Słupcy.
11. Materiały konserwatorskie udostępnione przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Poznaniu, Delegatura w Koninie.
12. Gminny program opieki nad zabytkami miasta Słupcy na lata 2017-2020.
13. B. Szczepański (red.), *Dzieje Słupcy*, Poznań 1996.
14. T. Malinowski Tadeusz, *Prasłowiańskie osadnictwo w Słupcy*, Poznań 1968.
15. Z. Jasiewicz i inni, *Dzieje ziemi słupeckiej*, Poznań 1960.
16. M. Jarecki, *Krótką historia powiatów ziemi słupeckiej*, Słupca 2002.
17. „Zeszyty Słupeckie”, red. B. Wojciechowska, nr 3/4: *Spacerkiem po Słupcy*, Słupca 2007.
18. <http://www.slupca.pl/informator-regionalny/historia-regionu/miasto-slupca/>.
19. www.miasto.slupca.pl.

11. Spis tabel, rysunków i zdjęć

1. Tabela nr 1. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków na terenie miasta Słupcy.
2. Tabela nr 2. Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków na terenie miasta Słupcy.
3. Tabela nr 3. Analiza SWOT.
4. Tabela nr 4. Kierunki i zadania w ramach Priorytetu nr I.
5. Tabela nr 5. Kierunki i zadania w ramach Priorytetu nr II.
6. Rys. nr 1. Obszar rewitalizacji w mieście Słupcy (źródło: LPR na lata 2017-2023).
7. Rys. nr 2. Zasięgi planów na tle obszaru miasta, źródło: <https://mslupca.e-mapa.net/wykazplanow/>, data dostępu: 12.05.2021 r.).
8. Rys. nr 3. Układ urbanistyczny miasta.
9. Rys. nr 4. Plan murów obronnych z układem ulic i ważniejszych obiektów, źródło: *Dzieje Słupcy* – praca zbiorowa pod redakcją Bolesława Szczepańskiego, s. 76. (źródło: www.miasto.slupca.pl).
10. Rys. nr 5. Widok miasta Słupcy z 1705 r. (rycina), źródło: *Dzieje Słupcy* – praca zbiorowa pod redakcją Bolesława Szczepańskiego, s. 76., źródło: www.miasto.slupca.pl.
11. Zdjęcie nr 1. Układ urbanistyczny miasta – dawniej i dziś.
12. Zdjęcie nr 2. Synagoga, ob. budynek mieszkalny, ul. Bóźnicza 11.
13. Zdjęcie nr 3. Ubojnia rytualna, ob. budynek mieszkalny z częścią gospodarczą, ul. Bóźnicza 11b.
14. Zdjęcie nr 4. Dom ul. 3 Maja 42.
15. Zdjęcie nr 5. Dom ul. 3 Maja 43.
16. Zdjęcie nr 6. Dom ul. 3 Maja 21.
17. Zdjęcie nr 7. Dom ul. 3 Maja 44.
18. Zdjęcie nr 8. Muzeum Regionalne, ul. Warszawska 53.

19. Zdjęcie nr 9. Kościół pw. św. Leonarda i Wniebowzięcia NMP, ul. Sienkiewicza.
20. Zdjęcie nr 10. Kościół pw. św. Wawrzyńca, ul. Warszawska.
21. Zdjęcie nr 11. Komora celna w zespole, ob. Starostwo Powiatowe, ul. Poznańska 20.
22. Zdjęcie nr 12. Starostwo Powiatowe, ul. Poznańska 16.
23. Zdjęcie nr 13. Oficyna I i II w zespole komory celnej, ob. budynki Starostwa Powiatowego, ul. Poznańska 18.
24. Zdjęcie nr 14. Szkoła Powszechna, ob. Szkoła Podstawowa nr 1 i Liceum Ogólnokształcące, ul. Plac Szkolny 1-1a.
25. Zdjęcie nr 15. Gimnazjum żydowskie, potem Szkoła Handlowa, Gimnazjum Kupieckie, Koszary, ośrodek szkolno-wychowawczy im. M. Grzegorzewskiej, ob. budynek nieużytkowany, ul. Plac Szkolny 15.
26. Zdjęcie nr 16. Zajazd Pocztowy, ob. dom mieszkalny, ul. Kościuszki 4.
27. Zdjęcie nr 17. Dworzec Kolejowy, ul. Kolejowa 1.
28. Zdjęcie nr 18. Budynek mieszkalny, ul. Poznańska 15.
29. Zdjęcie nr 19. Willa, ul. Apolinarego Szeluty nr 3.

12. Załączniki

Załącznik nr 1. Spis obiektów architektury ujętych w gminnej ewidencji zabytków miasta Słupcy

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	ADRES	OBIEKT
1	Słupca	miasto	układ urbanistyczny
2	Słupca	ul. Warszawska, dz. nr 1711	kościół parafialny pw. św. Wawrzyńca
3	Słupca	ul. Warszawska/ Okopowa/Kościelna, dz. nr 1711	ogrodzenie z bramami w zespole kościoła parafialnego pw. św. Wawrzyńca
4	Słupca	ul. Kościelna 3	plebania w zespole kościoła parafialnego pw. św. Wawrzyńca
5	Słupca	ul. Okopowa 4	wikarówka w zespole kościoła parafialnego pw. św. Wawrzyńca
6	Słupca	ul. Sienkiewicza, dz. nr 1782	kościół filialny, ob. parafialny pw. św. Leonarda i Wniebowzięcia NMP
7	Słupca	ul. Bóźnicza 11	synagoga, biblioteka, ob. budynek mieszkalny w zespole dawnej synagogi
8	Słupca	ul. Bóźnicza 11c	mykwa ?, ob. budynek mieszkalny w dawnej zespole synagogi
9	Słupca	ul. Bóźnicza 11b	ubojnia rytualna, ob. budynek mieszkalny z częścią gospodarczą w zespole dawnej synagogi
10	Słupca	ul. Bóźnicza 11a	dom rabina, ob. budynek mieszkalny w zespole dawnej synagogi
11	Słupca	ul. Cmentarna, dz. nr 1169	cmentarz katolicki św. Krzyża
12	Słupca	ul. Cmentarna, dz. nr 1169	kaplica cmentarna
13	Słupca	ul. Gajowa, dz. nr 1144/3	cmentarz żydowski
14	Słupca	ul. Kościuszki 4	pozostałości muru miejskiego
15	Słupca	ul. Poznańska 16	Starostwo Powiatowe
16	Słupca	ul. Traugutta 4	przysłup miejski, garaże i magazyn, internat Ośrodka Szkolno-Wychowawczego im. M. Grzegorzewskiej, ob. sąd rejonowy
17	Słupca	ul. Plac Szkolny 15	gimnazjum żydowskie, później Szkoła Handlowa przekształcona w Gimnazjum Kupieckie, koszary, Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. M. Grzegorzewskiej, ob. budynek nieużytkowany
18	Słupca	ul. Plac Szkolny 1-1a	szkoła powszechna, ob. szkoła podstawowa nr 1 i liceum

			ogólnokształcące
19	Słupca	ul. Poznańska 20	komora celna w dawnym zespole komory celnej, później sądu, ob. Starostwo Powiatowe
20	Słupca	ul. Poznańska 18	oficyna I i II w dawnym zespole komory celnej, później sądu, ob. Starostwo Powiatowe
21	Słupca	ul. Kolejowa 1	dworzec kolejowy
22	Słupca	ul. Kościuszki 4	zajazd pocztowy, ob. budynek mieszkalny
23	Słupca	ul. Warszawska, dz. nr 1194	park miejski
24	Słupca	ul. 3 Maja 19	budynek mieszkalny
25	Słupca	ul. 3 Maja 20	budynek mieszkalny
26	Słupca	ul. 3 Maja 20	brama
27	Słupca	ul. 3 Maja 21	budynek mieszkalny
28	Słupca	ul. 3 Maja 21	brama i ogrodzenie
29	Słupca	ul. 3 Maja 42	budynek mieszkalny
30	Słupca	ul. 3 Maja 43	budynek mieszkalny
31	Słupca	ul. 3 Maja 44	budynek mieszkalny
32	Słupca	ul. 11 Listopada 2	budynek mieszkalny
33	Słupca	ul. 11 Listopada 4	budynek mieszkalny
34	Słupca	ul. 11 Listopada 6	budynek mieszkalny
35	Słupca	ul. 11 Listopada 8	budynek mieszkalny
36	Słupca	ul. 21 Stycznia 7	budynek mieszkalny
37	Słupca	ul. 21 Stycznia 11	budynek mieszkalny
38	Słupca	ul. 21 Stycznia 21	budynek mieszkalny
39	Słupca	ul. Bóznicza 6	budynek mieszkalny
40	Słupca	ul. Bóznicza 13	budynek mieszkalny
41	Słupca	ul. Dworcowa 12	budynek mieszkalny
42	Słupca	ul. Dworcowa 16	budynek mieszkalny
43	Słupca	ul. Elektrowniana 5	budynek mieszkalny
44	Słupca	ul. Kościelna 20	budynek mieszkalny
45	Słupca	ul. Kościelna 30	budynek mieszkalny
46	Słupca	ul. Kościuszki 2	budynek mieszkalny
47	Słupca	ul. Kościuszki 6	budynek mieszkalny
48	Słupca	ul. Kościuszki 9	budynek mieszkalny, ob. budynek administracyjny
49	Słupca	ul. Matejki 4	budynek mieszkalny
50	Słupca	ul. Matejki 4a	budynek mieszkalny
51	Słupca	ul. Matejki 5	budynek mieszkalny
52	Słupca	ul. Matejki 7	budynek mieszkalny
53	Słupca	ul. Mickiewicza 6	budynek mieszkalny
54	Słupca	ul. Mickiewicza 16	budynek mieszkalny
55	Słupca	ul. Okopowa 9	budynek mieszkalny
56	Słupca	ul. Okopowa 11	budynek mieszkalny
57	Słupca	ul. Okopowa 11	oficyna
58	Słupca	ul. Plac Parysa 6	budynek mieszkalny
59	Słupca	ul. Plac Szkolny 2	budynek mieszkalny
60	Słupca	ul. Plac Szkolny 12	budynek mieszkalny
61	Słupca	ul. Plac Szkolny 18	budynek mieszkalny
62	Słupca	ul. Plac Wolności 2	budynek mieszkalny
63	Słupca	ul. Plac Wolności 8	budynek mieszkalny
64	Słupca	ul. Plac Wolności 9	budynek mieszkalny
65	Słupca	ul. Plac Wolności 11	budynek mieszkalny
66	Słupca	ul. Plac Wolności 12	budynek mieszkalny
67	Słupca	ul. Plac Wolności 13	budynek mieszkalny

68	Słupca	ul. Plac Wolności 14	budynek mieszkalny
69	Słupca	ul. Plac Wolności 15	budynek mieszkalny
70	Słupca	ul. Plac Wolności 16	budynek mieszkalny
71	Słupca	ul. Plac Wolności 17	budynek mieszkalny
72	Słupca	ul. Plac Wolności 18	budynek mieszkalny
73	Słupca	ul. Plac Wolności 19	budynek mieszkalny
74	Słupca	ul. Plac Wolności 20	budynek mieszkalny
75	Słupca	ul. Plac Wolności 21	budynek mieszkalny
76	Słupca	ul. Poznańska 1	budynek mieszkalny
77	Słupca	ul. Poznańska 3	budynek mieszkalny
78	Słupca	ul. Poznańska 4	budynek mieszkalny
79	Słupca	ul. Poznańska 7	budynek mieszkalny
80	Słupca	ul. Poznańska 9	budynek mieszkalny
81	Słupca	ul. Poznańska 10	budynek mieszkalny
82	Słupca	ul. Poznańska 12	budynek mieszkalny
83	Słupca	ul. Poznańska 15	budynek mieszkalny
84	Słupca	ul. Poznańska 22	budynek mieszkalny
85	Słupca	ul. Poznańska 30	budynek mieszkalny
86	Słupca	ul. Sienkiewicza 4	budynek mieszkalny
87	Słupca	ul. Sienkiewicza 12	budynek mieszkalny
88	Słupca	ul. Sukiennicza 7	budynek mieszkalny
89	Słupca	ul. Sukiennicza 8	budynek mieszkalny
90	Słupca	ul. Szeluty 3	willa
91	Słupca	ul. Szeluty 3	ogrodzenie
92	Słupca	ul. Traugutta 2	budynek mieszkalny
93	Słupca	ul. Traugutta 3	budynek mieszkalny
94	Słupca	ul. Traugutta 6	budynek mieszkalny, ob. redakcja Gazety Słupskiej
95	Słupca	ul. Warszawska 3	budynek mieszkalny
96	Słupca	ul. Warszawska 5	budynek mieszkalny
97	Słupca	ul. Warszawska 7	budynek mieszkalny
98	Słupca	ul. Warszawska 10	budynek mieszkalny
99	Słupca	ul. Warszawska 11	budynek mieszkalny
100	Słupca	ul. Warszawska 12	budynek mieszkalny
101	Słupca	ul. Warszawska 13	budynek mieszkalny
102	Słupca	ul. Warszawska 15	budynek mieszkalny
103	Słupca	ul. Warszawska 17	budynek mieszkalny
104	Słupca	ul. Warszawska 19	budynek mieszkalny
105	Słupca	ul. Warszawska 23	budynek mieszkalny
106	Słupca	ul. Warszawska 24	budynek mieszkalny
107	Słupca	ul. Warszawska 30	budynek mieszkalny
108	Słupca	ul. Warszawska 33	budynek mieszkalny
109	Słupca	ul. Warszawska 37	budynek mieszkalny
110	Słupca	ul. Warszawska 41	budynek mieszkalny
111	Słupca	ul. Warszawska 43	budynek mieszkalny
112	Słupca	ul. Warszawska 45	budynek mieszkalny
113	Słupca	ul. Warszawska 53	willa, ob. Muzeum Regionalne
114	Słupca	ul. Warszawska 53	ogrodzenie z bramą
115	Słupca	ul. Mickiewicza 24	elektrownia, sklep, ob. budynek usługowy w dawnym zespole elektrowni i łaźni miejskiej
116	Słupca	ul. Sienkiewicza 2	łaźnia, ob. budynek mieszkalny w dawnym zespole elektrowni i łaźni miejskiej
117	Słupca	ul. Elektrowniana 2	budynek administracyjny, magistrat, ob. budynek

			mieszkalny w dawnym zespole elektrowni i łaźni miejskiej
118	Słupca	ul. Kleczewska, dz. nr 2196	pozostałości młyna wodnego, później motorowego w dawnym zespole młyna
119	Słupca	ul. Kleczewska 81	dom młynarza w dawnym zespole młyna
120	Słupca	ul. Kleczewska 81	stodoła w dawnym zespole młyna
121	Słupca	ul. Okopowa 23	kuźnia, ob. zakład kowalsko-ślusarski

*Obiekty zaznaczone na niebiesko wpisane są do rejestru zabytków

Załącznik nr 2. Spis stanowisk archeologicznych ujętych w gminnej ewidencji zabytków miasta Słupcy

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	OBSZAR AZP	NR STANOWISKA W MIEJSCOWOŚCI	NR STANOWISKA NA OBSZARZE
1	Słupca	AZP 55-36	9	19
2	Słupca	AZP 55-36	12	18
3	Słupca	AZP 55-36	13	17
4	Słupca	AZP 55-36	14	16
5	Słupca	AZP 55-36	15	20
6	Słupca	AZP 55-36	17	21
7	Słupca	AZP 55-36	21	14
8	Słupca	AZP 55-36	22	22
9	Słupca	AZP 55-36	23	23
10	Słupca	AZP 55-36	28	28
11	Słupca	AZP 55-37	1	39
12	Słupca	AZP 55-37	2	40
13	Słupca	AZP 55-37	3	41
14	Słupca	AZP 55-37	4	50
15	Słupca	AZP 55-37	5	53
16	Słupca	AZP 55-37	6	49
17	Słupca	AZP 55-37	7	43
18	Słupca	AZP 55-37	8	42
19	Słupca	AZP 55-37	10	54
20	Słupca	AZP 55-37	11	52
21	Słupca	AZP 55-37	18	8
22	Słupca	AZP 55-37	19	10
23	Słupca	AZP 55-37	20	44
24	Słupca	AZP 55-37	24	56
25	Słupca	AZP 55-37	26	61
26	Słupca	AZP 55-37	27	57

*Obiekty zaznaczone na niebiesko wpisane są do rejestru zabytków